Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1296 — ՈՒՐԲԱԹ 29 ԱՊՐԻԼ 1888 — (Ն. Տ.) 11 ՄԱՅԻՍ 1888 — 30 ՇԱՊԱՆ 1305

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

غزته‌سی ادارهسی

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Ցարեկան	դահեկան արժէք	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Եռամսեայ	» »	40
Գաւառաց »	եւ տեղական		
Թղթատարով տարեկան		»	240
Գաւառաց համար եւ տեղական			
Թղթատարով վեցամսեայ		»	120
Օտար երկիրներ, տարեկան		Ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Գումարս ղրկուած լրագրաց մասին, ծանքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան ղրկուած նիւթերն կամ գրութիւն եւ լրագիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 29 ԱՊՐԻԼ, 1888

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(ՄԱՅԻՍ ԱԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 7 ՄԱՅԻՍ.)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊԲԵՐԸ

Փեդերսպուրկէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Զեռնակորալի ռուս դեսպան Զօր. Էրնռօթ և Ռուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ Պ. Կերսի օգնական Պ. Ժօնին ի մօտոյ Պուլկարիա պիտի երթան, պուլկար ժողովրդեան բուն զգացումներն իմանալու և Զարին Կառավարութեան տեղեկագրելու պաշտօնով. Այս լուրը վերապահութեամբ պէտք է ընդունիլ.

—Պելկրատէ կը հեռագրուի թէ Մանասգրի գաւառին մէջ ընդհարումներ տեղի ունեցեր են մի կողմէ Թուրքաց և միւս կողմէ Ցունաց և Սերպաց միջև. Ինչպէս այս մասին լուր մը չկայ Կ. Պոլսոյ մէջ, Թայմսին Վիէննայի թղթակիցն ևս կը հեռագրէ թէ Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ այդ մասին վաւերական տեղեկութիւն մը չկայ։ Բայց որովհետեւ մակեդոնեան խնդիրն ուշադրութիւն կը գրաւէ, Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ խորհրդով Թուրքիա և Ցունաստան այժմէն կը ջանան համաձայնութեան մը յանգիլ.

—Կ. Պոլսէ բայուած հեռագիրներ կը հերքեն այն լուրը թէ նախորդ Խոտիվ Իսմայիլ փաշա իւր առողջութեան համար եւրոպեան ջերմուկները պիտի երթայ։ Ն. Բարձրութիւն քաջառողջ է, և Կ. Պոլսէ մեկնելու դիտում չունի բնաւ.

—Ռուս Կառավարութիւնը Սերպիոյ Նախարարական փոփոխումը սերպ ժողովրդեան ազգային զգացմանց փոփոխման չի վերագրեր, այլ Միլան Թագաւորին անձնական միջամտութեան, որ իւր գահուն ապահովութիւնն Աւստրիայէն կ'ակնկալէ, և կուսակցութեանց երկպառակեալ վիճակէն օգուտ քաղելով, Աւստրիոյ բարեկամ մարդիկ կոչած է նոր վարչութիւն մը կազմելու։ Ռուս Կառավարութիւնը չի հաւատար այսչափ յանկարծակի հաստատեալ վարչային դրութեան մը տեւականութեան, և «կը գուշակէ» որ ի մօտոյ հակագործութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Սերպիոյ մէջ ընդդէմ աւստրիասէր քաղաքականութեան։ Այս ըսել է թէ Ռուսիա դժգոհ է արմատական վարչութեան տապալումէն, և նոր ճիգեր պիտի ընէ իրեն համակրող սերպ քաղաքական մարդիկը վերստին յիշխանութիւն բերելու.

—Վիեննայէն Թագուհւոյն որդի և Անգլիոյ բանակին զօրավար Քոնոդի Դուքսը բրուսիացի Հիւսարներու երրորդ գնդին պատուակալ հրամատար կարգուեցաւ Ֆրետերիկ Կայսեր տնօրինութեամբ.

—Փիլիպէի հռոմէական եպիսկոպոս Գեր. Մինիմի, որ վերջերս Տարսդատ երթալով Ալեքսանդր Իշխանին այցելած էր, Վիէննա գացեր է, և Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսեր կողմէ ընդունուելու պատիւն ունեցեր է.

—Ֆերտինանտ Իշխանին մայրն, որուն Պրուսէլ և Փարիզ երթալուն զանազան քաղաքական նպատակներ կը վերագրուէին, Էպէնթալի ընտանեկան դղեակը վերադարձեր է. Տակաւին որոշուած չէ տուեր թէ պէտք է վերադառնայ ի Պուլկարիա թէ ոչ.

—Փեդերսպուրկի աւստրեան դեսպան Կոմս Վոլքենշդայն-Դրոսդպուրկ Լոնտոնի դեսպան անուանեցաւ Քարլսրեի Կոմսին տեղ, որ կամովին հրաժարեցաւ.

—Ռուս Կառավարութիւնն հրամայեց որ օտար ազգաց բանակներէն դասալիք լինելով Ռուսիա ապաստանող զօրականք Կայսրութեան սահմաններէն հեռի տեղեր բնակին, և եթէ անհանդարտութեան ո՛և է նշան ցուցնեն, անմիջապէս արտաքսուին երկրէն.

—Զօր. Պոկտանովիչ, — զոր ռուս Կառավարութիւնը, 11 ամիս առաջ, զինուորական ծառայութենէ հանած էր, ի Փարիզ ֆրանքևռուս դաշնակցութեան մը խորհուրդներն յառաջտարած և Զօր. Պուլանժէի հետ յարաբերութիւններ հաստատած լինելուն համար, — այս օրերս վերահաստատեցաւ իւր զինուորական պաշտամանց մէջ, և ներքին գործոց Նախարարի խորհրդական անուանուելով, ատիճանի բարձրացում մ'ալ ստացաւ։ Այս դէպք խորին վիշտ կը պատճառէ Գերմանիոյ կառավարական մամլոյն, որ կը տեսնէ թէ հաստատեան, հակագերման եւ ֆրանսասէր կուսակցութիւնն ևս քան զեւս կը զօրանայ Ռուսիոյ կառավարութեան մէջ, և Զարն իսկ, իւր համբաւեալ անկախ բնաւորութեան հակառակ, նոյն կուսակցութեան ազդեցութեան կը հպատակի.

—1792ի լեհական Սահմանադրութեան հրատարակման տարեդարձը մայիս 3ին մեծ հանդիսիւ տօնեցաւ Կալիշիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ, և զուտ լեհական-ազգային հանդամանք մ'ունեցաւ։

—Անգլ. լրագիրը ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանէն մահն Սըր Զորլզ Դիլքի, երեւելի ելեկտրագէտին, մին ի հիմնադրաց Ատլանտեան առաջին ընդդիմեայ հեռագրոյն, և որ ընդդիմեայ հեռագրական հաղորդակցութեանց կարեւոր ճարտարութեան մէջ միշտ մեծ դեր մը կատարած էր.

—Աւստրիոյ լրագրաց տեղեկութեան նայելով, Սերպիոյ Նախարարական վերջին փոփոխումն յոյժ եղերական հանդամանաց մէջ տեղի ունեցեր է, որք ցարդ գաղտնի պահուած էին. Միլան Թագաւորին դէմ դաւադրութիւն մը պատրաստուած էր, Պ. Կրուիչի Նախարարութեան անդամոց ոմանց համախոհութեամբ. Մանաւանդ Ներքին գործոց և կրօնային գործոց Նախարարք մասնակցեր են դաւին. Իբր 5,000 Ռունումներ հաւաքուեր են սերպ սահմանագլխին վրայ, դիւրացնելու համար դաւադրաց գործն։ Աւստրիոյ կառավարութիւնը, Գոսնայէն ստացած տեղեկութեանց համեմատ, եղելութիւնն իմացուցեր է Միլան Թագաւորին, և ահա սոյն դաւադրութեան երեւան եկելուն վերագրելի է Պ. Կրուիչի վարչութեան յանկարծակի տապալումը։ Բնութիւն բացուեր է, որոյ հետեւանքը պիտի լինի գլխաւոր դաւադրաց դատաստանի ենթարկումը պետական դաւաճանութեան յանցանօք.

—Աւստրիոյ և Ռուսիոյ յարաբերութեանց արդի վիճակին վրայ բաւական դաղափար մը կուտայ սա դէպքը.— Ռուս զօրավար Հայնս, իւր օգնականին հետ Իտալիա երթալու համար, Վիէննայի ճամբան բռնած էր, երբ Կալիչեան սահմաններէն ներս մտնելուն պէս՝ աւստրեան զինուորական իշխանութիւնը կասեցուցին զինք և խնդրեցին որ անցագրերը ցոյց տայ։ Որովհետեւ այս թուղթերը հակասական տեղեկութիւններ կը պարունակէին ճամբորդութեան նպատակին վրայ, զօրավարին թոյլ չտրուեցաւ շարունակել իւր ուղեւորութիւնն, և ի Լեմպերկ վար դրուեցաւ ընդ հսկողութեամբ ոստիկանութեան։ Լեմպերկի և Վիէննայի միջև չատ մը հեռագրերու փոխանակութենէ ետքը միայն ռուս զօրավարն և իւր օգնական թոյլտուութիւն ստացան իրենց ուղեւորութիւնը շարունակելու։

—Գերման Կառավարութիւնն առաջիկայ յուլիս 1էն սկսեալ բացարձակապէս կ'արգիլէ Ալզաս Լոռէնի մէջ ֆրանսական մամլոյ դրամոց շրջաբերութիւնը, տեղային իշխանութեանց թողլով առժամանակեայ բացառութիւն մ'ընել սահմանագլխի մէկ քանի դաւառակներու համար.

—Պուլանժէականք միշտ նոր միջոցներ կը հնարեն հասարակաց ուշադրութիւնը վառ պահելու իրենց դիւցազնին վրայ։ Ի սկզբան Զօր. Պուլանժէի բարեմիտ «ընտրութիւնք» հասարակաց ուշադրութիւնն զգաղեցուցին. յետոյ Սահմանադրութեան վերաքննութիւն պահանջողներու հաւերոյթներն օրուան դէպքն եղան. յետոյ վերաքննական հանրագրութիւններն. Եւ ահա նոր ցոյց մ'ալ.— Զօր. Պուլանժէ ընդարձակ գիրք մը հրատարակած է Գէրնանական Աբշանոն է Ֆրանսա անուամբ, ճիշդ ինչպէս Իշխան Լուի Նաբոլէոն իւր պետական հարուածէն յառաջ հրատարակած էր իւր Նաբոլէոնեան գաղափարը։ Զօր. Պուլանժէի գիրքը թերթ առ թերթ պիտի հրատարակի, և առաջին երկու թերթերէն 2,500,000ական օրինակ ձրի պիտի բաշխուին. Տպագրիչն 200,000 ֆր. հեղինակի իրաւունք վճարած է Զօր. Պուլանժէի։ Գրքին առաջին երեսին վրայ պատկեր մը դրուած է, որ կը ներկայացնէ հետեւակ զինուոր մը, որ պատերազմական համազգեստ հագած, ձեռքերը խաչաձեւած և հրացանն առջեւը, գերմանական սահմանագլխէն երկու քայլ ասդին կը կենայ իբրեւ յառաջապահ, և հեռին, Գերմանիոյ Սեւ Անտառին եռեւէն, նորածագ արեւը կը լուսաւորէ Սդրազպուրկի արձանն։ Հեղինակն ընդարձակ յառաջաբան մը գրած է իւր քաղաքական հաւատոյները բացատրող. Զօրավար Պուլանժէ 1870—71ի պատերազմին պատմութիւնը կ'ընէ, և կընայ մինչեւ իսկ կասկածուիլ թէ երբէք առաջ արդէն ֆրանսացի և օտարազգի մատենագրաց յօրինած այս պատմութիւնն ամբողջովին ինք չէ գրած, և ունեցած է աշխատակիցներ, որոց գործն իւր անուամբ անսովոր համբաւ մը կը ստանայ.

—Մայիս 4ին Պերլինի պաշտօնական Ռայխսանցայէր լրագիրն առաջին անգամ լինելով հրատարակեց Դահճապետանգ Վիլհէլմ Իշխանին ստորագրութեամբ հրամանագիր մը, իբրեւ փոխանորդ Կայսեր.

—Նորդ Տէյչէ Ալլեմայնէ Զայտունգ, Պելֆոռի գործին վրայ խօսելով, ուր գերմանացի չորս ուսանողներ անարգեցան, կ'ըսէ թէ ֆրանսացի սպայից ընթացքը տխուր դաղափար մը կուտայ Ֆրանսայի սպայից խմբին ստացած կրթութեան վրայ։ Դերմանիոյ շահուն չատ լաւ կը յարմարի որ այդ տեսակ սպաներ հրաւայեն ֆրանսական բանակին։ Այդ տեսակ արարքներ ի նկատ առնելով, կարելի չէ սակայն սպասել որ Դերմանք մասնակցին Փարիզի առաջիկայ Արուեստահանդիսին.

—Ի Փարիզ մայիս 3ին տեղի ունեցաւ Լաֆինական Դաշնակցութեան հացկերոյթը, նախագահութեամբ Պ. Ռուիզ Զօրիլլայի, սպանիացի յեղափոխականին, որ ճառ մը արտասանելով, պահանջեց լատին ժողովրդոց դաշնակցութիւնն։ Ի մօտոյ տեղի պիտի ունենայ ֆրանսիւիտալական Դաշնակցութեան հացկերոյթն, հիմնեալ Կարիպալտիի ընկերակցաց ձեռամբ, գործակցութեամբ փարիզցի ընկերվարականաց.

—Պ. Բոլ Տէրուէտ և ընկերք, որք ձերբակալուած էին գիշերով աղմուկ յարուցանելու ամբաստանութեամբ, ի մօտոյ պատժական դատարանին առջեւ պիտի դատուին.

—Պուքրէշէ կը հեռագրուի թէ Ռումանիոյ մէջ չատ զայրոյթ պատճառած են այն խիստ միջոցներ զորս աւստրեւմաճառ Կառավարութիւնը Պուքովինայի և Թրանսիլվանիոյ մէջ ի գործ կը դնէ ընդդէմ արեւելեան օրթոդոքս եկեղեցւոյն և նորա կղերին.

—Լեմպերկէ կը հեռագրուի թէ աւստրեան Կառավարութիւնն անմիջապէս պիտի սկսի ամրացնել ի Կալիչիա ռուսական սահմանաց մօտ Ցարնովոյ, Զլոզով և Սաքալ քաղաքները.

—Զօր. Պոկտանովիչ, որ կը նկատուի ֆրանսիւռուս դաշնակցութեան գաղափարին պաշտպաններէն մին, երկու ամսուան արձակուրդ ստանալով Փարիզ պիտի երթայ եղեր, հաւանօրէն աւելի մտերական յարաբերութիւններ հաստատելու համար այն ֆրանսացի հայրենասիրաց հետ, որք Գերմանիայէն վրէժ լուծելու միակ միջոց կը համարին ռուսական դաշնակցութիւն մը.

—Ի Պելկրատ և բովանդակ Սերպիոյ մէջ տեսարաններ կը ցրուին, որք ատելութիւն կը բարոզեն Աւստրիոյ դէմ, որ Պոսնան և Հերսէքը խլեց Սերպիոյ ձեռքէն, և կը յայտարարուի թէ Սերպերուն միակ բարեկամն է Ռուսիա.

—Մի՞թէ Նահանգաց Նախարարապետ և արտաքին գործոց Նախարար Պ. Պայարտ ի մօտոյ պիտի ամուսնանայ այրի Տիկին Ֆոլսբիի հետ, որ Միացեալ Նահանգաց Նախագահին զոքանչն է. Այս կերպիւ, Պ. Գլիվլենտ իւր նախարարապետին փեսան պիտի լինի.

—Ենիչէսի (Արեւելեան Սիպերիա) դատարանն վերջերս դատեց տեղացի մը, Փրօքոփ Քալինին անուն, որ սպաններ և ՝ներեր է իւր հարազատ քոյրն։ Այս վայրագ ոճիր գործուեր է սա պատրագայից մէջ.—Փրօքոփ Քալինին փոքր գետակի մը մօտ հաստատեր է իւր բնակութիւն, իւր Նիքիդա և Տավիտ եղբարց եւ իւր մետասանամեայ Մարիամ քրոջ հետ։ Իրենց միակ ուտեստն էին գետակէն բռնուած ձուկեր։ Քիչ քիչ այս պաշար նուազեցաւ, և օր մը բոլորովին սպառեցաւ։ Թեղճ ընտանիքն անօթութենէ կը մեռնէր։ Տավիտ հեռի տեղ մը գնաց ուտեստ ճարելու։ Փրօքոփ, անօթութենէն կատղած, ըսպաննեց իւր քոյր, և ժամանակ մը ապրեցաւ՝ իւր եղբօր հետ ճաշակելով իւր դժբախտ քրոջ դիակն։ Ոճրագործն, բռնուելով, խոստովանեցաւ իւր ոճիր, անօթութիւնն ի մէջ բերելով իբրեւ արդարացում։ Հաստատեցաւ որ Նիքիդա չէր մասնակցած սպանութեան։ Դատարանն անպարտ արձակեց զնիքիդա, և զՓրօքոփ դատապարտեց 13 ½ տարուոյ շղթայակապ աշխատութեան։

—Անգլիոյ նշանաւոր ծովակալներէն մին, Սըր Ալֆրէտ Ցիլիբս Ռայտը, որ ժամանակէ մ'ի վեր տկար էր, և օդառնլու համար Թէմիզ գետին վրայ պտոյտ մ'ընել կ'ուզէր, դիպուածաւ նաւամատոյցէն գետին մէջ ինկաւ, և հոսանքէն մղուելով, անմիջապէս խեղդուեցաւ։ 68 տարեկան էր։ Շատ մը նաւային պատերազմներու մասնակցած էր, և, հետաքրքրաշարժ պարագայ, գիրք մը հեղինակած էր՝ ծովն ինկած մարդիկն ազատելու զանազան միջոցներուն վրայ։

—Փիլիպէէ կը հեռագրուի թէ Բրուսի 30 թնդանօթներ հասած են հոն։ Այս թնդանօթք մէկ մասն են Էսէնի գործարանէն Սոֆիայի կառավարութեան վաճառուած հրետանեաց։

— Աւստրեւմաճառ կառավարութիւնը Պատերազմութիւններէն պիտի խնդրէ 52 միլիոն ֆիորինի վարկ բանակին համար։ Պատերազմի սովորական երմտացոյցին վրայ մէկ ու կէս միլիոն ֆիորինի յաւելում եղած է, Պոսնիոյ պահապան զօրքն աւելցնելու համար։

—Սերպիոյ գիւղացւոց մէջ բուռն յուզում մը ծագեր է Արմատականաց իշխանութենէ իտիալուն պատճառաւ։ Զի Արմատականք զիրենք գիւղացւոց բարեկամ կը ցուցնէին։

—Անգլ. շոգենաւու մը մայիս 6ին Վառնա հաներ է 1,300 տակառ վառօդ և 3,000 մնոուկ փամփուշտ, զորս պուլկար կառավարութիւն ապսպրած էր։

—Շուէյտի Ոսկար Թագաւորն, որ ձեռայիր գնաց, երկրին այլ և այլ կողմերը կը շրջի, և բնիկ արաբ ժողովրդեան արարքն ու սովորութիւնները կը քննէ ուշի ուշով։

—Պրուսէլի ռուսական Նոր Թերթը, խօսելով Ցունաստանի և Մակեդոնիոյ յուզման վրայ, երկիւղ կը յայտնէ թէ կանխաւ պատրաստուած շարժման մը նշանն է այս։ «Բայց արդի պարագայից մէջ, ո՛չ մէկ Տերութիւն կը համարձակի Արեւելեան Խնդիրը վերստին արծարծելու ահռելի պատասխանատուութիւնն ստանձնել։ Ամենէն աւելի երկիւղալի պարագան սա է թէ պուլկարական խնդիրն, որ բաց կը մնայ, խռովիչ ազդեցութիւն մ'ի գործ կրնայ դնել միւս արեւելեան ժողովրդոց վրայ, մանաւանդ զի Տերութիւնք ոմանք մեզմակից եղած են Պուլկարաց յեղափոխական արարքներուն։ Ցորչափ պուլկարական խնդիրը բաց մնայ, արկածախնդրութեան և անկարգութեան ոգւոյն առջեւ բաց դուռ մը թողուած պիտի լինի։»

—Այս օրերս գերման լրագիրք վերսկսան կծու յօդուածներ հրատարակել Ռուսիոյ դէմ, դանդատելով թէ Զարին խորհրդոց մէջ հաստատեան և հակագերման ազդեցութիւնք գերիշխան կը հանդիսանան վերստին։ Կը կարծուի թէ՝ գերման մամլոյն այսպէսի յօդուածներ գրել տալով Պիզմարք Իշխանին նպատակն է արդիլել ռուսական նոր փոխառութիւն մը.

—Մատրիտէ կը հեռագրուի թէ նշանաւոր և ընտիր բազմութիւն մը ներկայ էր վերջերս Մատրիտի եկեղեցեաց միոյն մէջ, լսելու համար Օգոստինեան միաբանութեան անդամ աբեղայի մը, Հ. Մորդարայի քարոզն։ Այս եկեղեցական, վեց տարիէ հետէ ըսպանիա հաստատեալ, լեզուաբանութեան կը պարապի, և այժմ քսան երկու լեզուներ սահուն կերպով կը խօսի։ Այս գիտութեան մէջ եղական համբաւ մը ստանալու վրայ է։ Այս մարդ նշանաւոր էր նաև իւր մկրտութեամբ. զի հրեայ ծնողաց զաւակ էր, և դարեակն յայտարարած լինելով թէ գաղտնապէս մկրտած է զայն, տղան իւր ընտանեքէն բաժնուած և վանք մը դրուած էր, ուր կրթուած է քրիստոնէական կրօնի մէջ։ Քրիստինէ Խնամակալ—Թագուհին, որ իւր աղջկանց հետ ներկայ էր արարողութեան, ա՛նչափ ախորժեր է որ որոշեր է օգնել նմա՝ իրեն համար յատուկ մատրան մը շինութեան։

—Ֆէրիտուն պէյ ծանուցած լինելով առ Պ. Թրիքուբիս թէ զինք ի Կ. Պոլիս կանչող հրամանն ետ առնուած է, Բ. Դրան այս նոր որոշումի Ցունաստանի և Թուրքիոյ յարաբերութեանց տակաւ բարւոքման նշան մը կը համարին երեկի Սուրհանդակաւ առնուած եւրոպեան լրագիրք.

—)(9)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

Ցունն եռայարկ էր եւ սանդուխն ուղղաձիգ. Զապէլ ու Սատղիկ վերնայարկն էին եւ երբ Գարեգին միջնայարկը կ'ելնէր, Զապէլ սանդուխէն վար գլորելու վտանգաւ կախուած կը դիտէր Գարեգինը. բայց մամին աղօտ լոյսը Գարեգինի դիմաց գծերը պայծառապէս տեսանելի չբաւ։

Անդրանիկ վարժապետ հակցուցած էր ընտանեացն ու իւր եղբօր թէ այդ գիշեր Գարեգինի այցելութիւնը մի միայն իւր դրբոյկին հրատարակութեան կը վերաբերէր. Նշան ալան զայս գիտնալով՝ «վաղն առաջին չոգենա՛ւ» ըսած եւ վերնայարկն ելած էր ննջելու. կինն ալ գացած էր միանալու Զապէլին ու Սատղիկին։ Վարժապետը դժգոհ չէր մտածելով որ ինքզինք առանձին պիտի դտնէր իւր փեսացուին հետ որում չատ բան ունէր ըսելու. կը մնար միայն իւր կնոջ ու աղջկան ներկայութիւնն ուրիշ ինքզինք ազատելու համար վարժապետն հնարքի մը դիմեց։ Երբ Գարեգին արդէն սենեակը բարձած էր, յանկարծ սենեկէն դուրս ելնելով իւր կինը կանչեց, խսիս սասուլրեց որ նախ Սատղիկ բնաւ չը ներկայանայ, միայն սուրճ մը հրամցուի, եւ ինքն առ առաւելն կէս ժամ մնալով իրենց հետ՝ դիրենք մինակ թողու. եւ այս ամենն ալ՝ որ սերնդեան բարքն ուրիշ ինչպէս կ'ըսէ։ Երբ Սրբուհի հանդիսաւոր ոտքերուն տակ դանդատելու, հակառակ իւր բնաւորութեան, թէ «աս ի՞նչ անվայել բան էր որ Սատղիկ չերեւար», վարը Անդրանիկ վարժապետ արդէն սկսած էր իւր «գաղտնի խօսքը».

—Տեսնուեցայ, Գ... ի պայմաններն աւելի նպաստաւոր դտայ, թող քիչ մը պակաս մաքուր ըլլայ տիպը, ի՞նչ ընենք, դրամ ունիս նէ կշտացուր սա Ա... ը, ընթերցողը զի՞րք պիտի առնէ թէ տիպ։

Եւ յետոյ վարժապետը տպագրական բացատրութեանց մէջ կը մտնէր, տեսրը սա չափ փօտմա պիտի ըլլար, այսքան ծերբար թուղթ սա չափի բաժնեալ ու այսքան երես. ու կուսաց արուեստական տեղեկութիւններ որոյմէ մեծ բան չէր հասկընար Գարեգին։ Անդրանիկ վարժապետ կ'ըսէր թէ տորձած էր նախ հրատարակիչ դտնել ու իւր քերթուածը վճառել. ապարդիւն տորձ, ոչ մէկ հրատարակիչ ուզած էր գնել իւր գործը. կը կասդէր նախկին հայկաբանը, նախատնէք կը ծայթքէր հայ հրատարակչաց դէմ, ու կը դոչէր. «Բոլ աը Բօքի ատոտ վէպերուն թարգմանութիւնները սիրով կը գնեն, մինչ կ'անարգեն հայ բանաստեղծի մը արտադրութիւնը, հայ բանաստեղծի մը որ անուն մը ունեցած է վերջապէս. չինէ՞ ալուրեց որ նախ Սատղիկ բնաւ չը ներկայանայ, միայն սուրճ մը հրամցուի, եւ ինքն առ առաւելն կէս ժամ մնալով իրենց հետ՝ դիրենք մինակ թողու. եւ այս ամենն նոր համար որ «գաղտնի խօսք» ունէին, ինչպէս վարժապետը կ'ըսէր։ Երբ Սրբուհի հանդիսաւոր վեր կ'երթար հանդարտիկ դանդատելու, հակառակ իւր բնաւորութեան, թէ «աս ի՞նչ անվայել բան էր որ Սատղիկ չերեւար», վարը Անդրանիկ վարժապետ արդէն սկսած էր իւր «գաղտնի խօսքը».

—Տեսնուեցայ, Գ... ի պայմաններն աւելի նպաստաւոր դտայ, թող քիչ մը պակաս մաքուր ըլլայ տիպը, ի՞նչ ընենք, դրամ ունիս նէ կշտացուր սա Ա... ը, ընթերցողը զի՞րք պիտի առնէ թէ տիպ։

Եւ յետոյ վարժապետը տպագրական բացատրութեանց մէջ կը մտնէր, տեսրը սա չափ փօտմա պիտի ըլլար, այսքան ծերբար թուղթ սա չափի բաժնեալ ու այսքան երես. ու կուսաց արուեստական տեղեկութիւններ որոյմէ մեծ բան չէր հասկընար Գարեգին։ Անդրանիկ վարժապետ կ'ըսէր թէ տորձած էր նախ հրատարակիչ դտնել ու իւր քերթուածը վճառել. ապարդիւն տորձ, ոչ մէկ հրատարակիչ ուզած էր գնել իւր գործը. կը կասդէր նախկին հայկաբանը, նախատնէք կը ծայթքէր հայ հրատարակչաց դէմ, ու կը դոչէր. «Բոլ աը Բօքի ատոտ վէպերուն թարգմանութիւնները սիրով կը գնեն, մինչ կ'անարգեն հայ բանաստեղծի մը արտադրութիւնը, հայ բանաստեղծի մը որ անուն մը ունեցած է վերջապէս. չինէ՞ հայերէն ամենէն պատուական գիրքը՝ Հրի մը պէս ձեռքէդ ձրի կը խլեն դայն այդ հրատարակիչները. քաջալերելով թարգմանուած ճռռնի վէպերը՝ կ'ապականեն հայ նոր սերնդեան բարքերն, եւ մամուլը մինչ կոչուած էր լոյս սփռելու՝ իրենց անարդ ձեռաց մէջ անբարոյականութեան գործիք կը դառնայ. բայց այս չէ ամենը. մինչ մէկ կողմանէ այսպէս բարքերը թունաւորելու պատճառ կ'ելլան, միւս կողմանէ վհատեցնելով հայ հեղինակներն, արհամարհելով անոնց մտաց արտադրութիւնները, կը խամրեցնեն հայ ծաղիկ գրականութիւնն, ու այսպէս թէ՛ մեր գրականութեան եւ թէ մեր նոր սերնդեան դահիճները կը դառնան, մին խամրեցնելով և զմիւսն ապականելով։»

Պէտք էր լսել Անդրանիկ վարժապետը. ցասկոտ եղանակ մ'ունէր իւր ձայնն ու ինք ոգեւորուած էր։ Իւր այս անհերթեթ եզրակացութեանց մէջ ունէր փորձ մը, դողդոջուն մտածողի մը հրապուրիչ ձեւերն. ապահովապես այդ ճառն,—զի խօսակցութիւն մը չէր այն այլ եւս—արտասանելով Սահմանադրութեան տարեդարձի մը օր՝ Անդրանիկ վարժապետ կրնար մեր գաւառացի եղբայրները Պոլսոյ հայ հրատարակչաց դէմ ցոյց մը ընելու դրդռել, այնքան ազդու էր այն։ Այդ հէգ տպագրապետաց կը վերագրէր ազգային ամէն չարիք, ամէն աղէտ, անո՛նք էին Հայուն ամէն դժբաղդութեանց սկզբնաւորամուտ, այնպէս որ մարդ վարժապետին տեսութեան հետեւելով դժուարութիւն չպիտի ունենար մեկնելու թէ ինչո՛ւ կործանեցաւ Ակռուն, եւ կամ ինչո՛ւ սով ծագեցաւ Հայաստանի մէջ... միշտ, մի՛շտ այդ անիծեալ հրատարակիչները պիտի ըլլային պատճառ.

Եթէ Գարեգին չէր ուզած ընդմիջել վարժապետին «ճիչը», պատճառն այն էր որ սեղանին մէկ ծայրը նշմարած էր օղիին շիշն ու երկու գաւաթներ զրոս Սրբուհի հանըմ անուշադրութեամբ թողած էր հոն. Գարեգին հասկցած էր խիստ թէ ոգելից ըմպելին էր որ ոգի կուտար վարժապետին խօսքերուն։

Վարժապետն, իւր խօսքն աւարտելէ յետոյ, դեռ իւր արտասանած ճառին տպաւորութեան տակ, կ'ուզէր սիրահարէ մը, դողդոջուն մտածողի մը, Նոյն պահուն Սուրբիկ հանըմ «խոսվէն եմիլա» կ'ըսդէր. անիծեա՛լ հեղուկ որ յամառաբար չէր ուզեր եռալ այդ գիշեր, ու Սուրբիկ հանըմ անհամբերութենէն կը ճայթէր։ Վերջապէս... եռա՛ց, ու վարժապետին կինը փութաց վեր ելնել տաքուկ սուրճն հրամցնելու։ Բայց բան մը որոյ վարժապետը պէտք չունէր, այն ալ տաքութիւնն էր, որ յայտնի սատիկ է մտնաւանդ երբ բարկութեան եւ ըմպելեաց բարդադրութիւն է. ուստի վարժապետն, որ խորվելու ատիճան տաքցած էր, ելաւ յանկարծ սենեկին դուռը բանալու, եւ Զապէլ որ հեռաբերբերութեամբ եկած էր դիտել Գարեգինը դրան ծակէն, յետս ընդդիմելով դնաց բաղնեցաւ Սուրբիկ հանըմին որ սուրճն տափէն ի ձեռին յապաղման վեր կ'ելնէր. շառաչմամբ տասալեցաւ տափէն ու գաւաթները փշրուեցան, եւ Սուրբիկ հանըմ յուսահատութենէն սկսաւ խնդալ. վերջապէս սուրճը բարեհաճած էր եռալ, եւ ահա կերթար ներկել այն միակ պերճանքը—գորգն—որով հպարտ էր վարժապետին ընտանիքը։ Զապէլ իւր քրքիջը էր կրնար զսպել. բայց խնդալը սուրճ հրամցնել չէր, ուստի Նշան աղային կինն ու Սատղիկ խոհանոց իջան խիստ նորէն սուրճ պատրաստելու։ Սուրբիկ հանըմ մխիթարուեցաւ այսու որ «եթէ սուրճ թափի, խեր է» եւ Զապէլ պատասխանեց վարժապետին՝ որ սենեկին սեմին վրայ կայնած կը հարցնէր թէ ինչ կատրեցաւ. «Դատուն սուրճին ափսէն տապալեց։»

Անդրանիկ վարժապետ այնքան զրաղած էր իւր խորհուրդներով որ իւր երկու գաւաթներուն նոհատակութեան վրայ ցաւ չզգաց, ու խիստ սենեակ վերադառնալով վարձեց իւր խօսակցութեան շրջթայն ձեռք առնուլ։ Այո՛, խօսելու պէտք ունէր վարժապետն։ Եթէ իւր արտասանած խօսքերը մասամբ օղիին ոգեւորութիւնը կրած էին, միւս կողմանէ զայրոյթ մը գրգռուած էին։ Տպագրութեան ծախսուց համար քանի մը օր յառաջ Գարեգինի տուած երեսուն ոսկիէն հազիւ տասներկու ոսկի կը մնար ձեռքն. Սատղիկին խոստացուած «բուրդէ ֆիստանն» եւ հոս ու հոն մաքրուելիք պարտքեր վարժապետին ձեռքէն խլած էին «Փնջիկ»ի հրատարակութեան ծախսուց մէկ պատասուելի մասը, մանաւանդ որ տրուած դուռմարին ամբողջութենէն արդէն իսկ ութ տասն ոսկի կը պակսէր տպագրութեան ծախսուց բաւելու համար. հիմա ի՞նչպէս այս ամենն հասկցնել Գարեգինին, ի՞նչպէս վատնուած տասներեքուտ ոսկիին հետ դեռ տասն ոսկի եւս ուզել իւր տպագրութեան ծախք. Դարձեալ եթէ այդ գումարով իսկ «Փնջիկ»ը լոյս տեսնէ քանի մը ամիս յետոյ, իւր տան անմիջական ծախքե՞րն ինչպէս հոգայ, և արդէն շատ չը պիտի ուշանայ նշանաւորութիւնն... Է՛հ, վարժապետն այս ամենը պիտի ըսէ Գարեգինին և իրաւունք ունի որ մինակ մնալ ուզէ անոր հետ. ձեռք երկնցնելն երբէք հիացման արժանացած չէ աշխարհի վրայ, վեհանձնութիւն չկայ խնդրելու մէջ, վարժապետը գիտէ զայս, ուստի, երբ Սուրբիկ հանըմ առ քաղաքավարութեան կէս ժամ իւր հիւրին հետ նստելէ յետոյ դիրենք առանձին կը թողու՝ աղջիկան ներկայացնելուն համար ալ պատրուակ մը կեղծելով, Անդրանիկ վարժապետ կը փութայ խօսք առնուլ եւ ըսել.

—Միւսիս Գարեգին, առաջուան ժամանակը չենք. Եթէ ազէկ տանենս ըլլար, ո՞վ բերան կը ծռէր այդ հրատարակիչներուն. քառասուն ոսկւոյ խօսքը չէր ըլլար ինձ համար. եւ ե՛ս գիտեմ թէ ի՞նչ կը շահեմ այդ քերթուածովս. բայց այժմ սա ձեր տուածին վրայ չնչին բան մը կը պակսի եւ այդ իսկ ստիպեալ եմ ձեզ խնդրելու դարձեալ. ո՞ր վարժարանը մը՝նաց ձեռքս. մէկ վարժարան մ'ունիմ ու երեք ամիսն անգամ մը ամսական կ'առնեմ. ասով ընտանիք պահէ, միւսիս Գարեգին, եւ դրամ ալ աւելցուր որ անօթի հրատարակիչներուն տա

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐՆ ԵՒ ՔԻՒՐՏ ԻՍՄԱՅԻԼ ՓԱՇԱ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, իրեն եղած բարձր յանձնարարութեան մը համեմատ, այս օրերս երկար տեսակցութիւն մ'ունեցած է Քիւրտ Իսմայիլ փաշային հետ, զոր բաց կը ճանչէ, Ն. Վսեմութեան կարնոյ կուսակալութեան եւ հրամատարութեան ժամանակէն։

Էջմիածնայ Մայր կաթուղիկէին Իջման տաճարին վերանորոգման շինութիւնը սկսեր են ապրիլ 6ին։ Նմանապէս ձեռնարկուած է էջմիածնայ վանուց վերաշինութեան։ Ճարտարապետն է հայազգի Պ. Միքայէլ Սալամբէգեան։

Գումգափուի դրսի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ եկեղեցւոյն տօնախմբութեան առթիւ Դիմաքսեան Դեր. Հայեակ եպիսկոպոս յառաջիկայ կիրակի պատարագ պիտի մատուցանէ ի հանգիստ հոգւոյ բարերիչատակ Պէզճեան ամիրայի։

Նամակագիր մը կը հարցնէ թէ ի՞նչ եղաւ Կրօն. Ժողովոյ կողմէ կարգեալ Երաժշտական քննիչ Յանձնախումբն, որպ պաշտօնն էր քննել եկեղեցական երաժշտ ուսուցիչներն և ըստ արժանեաց վկայական տալ նոցա։ «Յանձնախումբը քանի մը նախտեր գումարելէ յետոյ, բոլորովին դադրեցուցած է իւր գործառնութիւնն։ Այս վիճակ կը մնայ մեր եկեղեցեաց, որոց չատերու մէջ երգեցողութիւնը կը կատարուին այնքան խեղաթիւրեալ եւ աննշդրաշնակ։ Քանի՞ն են այն ուսուցիչը որք, հմուտ հայկական ձայնագրութեան, եկեղեցական արարողութիւնքը կատարեն՝ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պատուերեր եղանակաւ։ Շատ տեղեր, ընդ հակառակն, արարողութիւնք կը կատարուին անճոռնի եղանակաւ մը, որում դարման տանիլ չփութար Երաժշտական Յանձնախումբը։»

Պ. Թորոս Զուլայեցի կը ծանուցանէ մեզ թէ անձնական տխրութեան պատճառաւ վաղը չպիտի կրնայ հրատարակել Եկեղեցի Հայաստանեայց հանդիսին 9րդ թիւը։

Ստացանք ԱՄՍՕՐԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍի մայիսի ամսաթերթն (թիւ 5) որ սովորականէն մէկուկէս թերթ աւելի է, հետեւեալ բովանդակութեամբ։

Ռասմական. Տառատրածութեան խնդիր. — Հետազօտութիւնք նախնեաց ամրակորէնին վրայ. — Ամանոր Նվայկէր-Լէրխենֆէլտ և երկիր Հայոց. — Ազգային հրատարակութիւնք 1887 տարւոյ. — Պատմութիւն Հայոց. — Ճշգի հունդարձայոց լեռուէն. — Աբրեխոպէքիական. Նորահատ հայերէն տառեր. — Համաշխարհական արուեստահանդէս գեղարուեստից (պատկերազարդ). — Բարոյական. Գուեսիլեա, պատմական նորավէպ. — Նորալուրք. — Տնտեսական. — Մանրալուրք. — Քաղաքական տեսութիւն (Պատկերազարդ)։

ԿՈՄՍ ՄՈՆՎԱԼ

ՀԷՆՈՒ՝ Բ. ՎԻԹԱԼ

Թարգմանէ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ե. ՇԱՀՈՒՄԵԱՆ

Հրատարակուեցաւ սոյն վէպին Ա. Հատորն և կը վաճառուի Կ. Պոլսոյ, Նշան Եֆ. Պերպէրեանի տպարան, Լսկի Զապիդիէ Ճատտեսի թիւ. 36, և Զմիւռնիա Թարգմանչին քով, Քուլաբ օղլու խան։ Երկու հատորի բաժանորդագրութեան գինն է 1 Արծաթ մէճիտիէ կանխիկ վճարելի։ Թղթատարութեան ծախքը թարգմանչին վրայ է։ 1721 1—3

ՏԵՍԱՐՔ

ՊԱՐԶ ԵՒ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՓԱՍՏԱԳԱՆՔ

Փոխադրած են իրենց դրասենեակը Մէրթէպանի փողոց (Թիւնէլի քով), Թիւ 17, Այվաղ խան։ 1718 3—6

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԻԿՈԼԱՅԻ ՓԱՇԱ ՍԱՐԴԷՆՍԻ

Կրէտէի Նորընտիր կուսակալ Նիքոլաքի փաշայի Վէզիրութեան ատիճանը վաւերացնող կայս. Մէնշուրը ընթերցուեցաւ երէկ տեղի ունեցաւ արարողապետ Միւնիր փաշայի ծովային ապարանքին մէջ յեէնի գիւղ։

Վեհ. Սուլթանի սենեկապետներէն Արիֆ պէյ՝ ընկերակցութեամբ պալատական պաշտօնէի մը՝ Մէնշուրը տարաւ յատուկ շոգեմակոյկով, որ երբ ծովային ապարանքի բարձիին մօտեցաւ զինուորականնուագածուցաց խումբ մը սկսաւ Հայիտիէ քայրերգը նուագել։ Նիքոլաքի փաշա ընկերակցութեամբ Բ. Դրան արարողապետ Ֆէրուսխ պէյի ու նորա օգնական Նէշեթ պէյի, դիմաւորեց Արիֆ պէյը, Մէնշուրն առաւ և յարդանօք համբուրելէ յետոյ ապարանքի մեծ սրահն առաջնորդեց Արիֆ պէյն ու նորա ընկերակիցը։ Սրահին մէջ Պէյլիկճի Բաիֆ պէյ ընթերցաւ Մէնշուրն ի ներկայութեան բազմաթիւ հանդիսականաց որք յոտնկայս ունկնդրեցին։ Յաւարտ ընթերցման, կրօնական պաշտօնեայ մը բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։ Յետոյ ներկայք պատուասիրուեցան արժանավայել կերպիւ և օշարակներ ու շաքարեղէնք մատուցուեցան։

* * *

Վեհ. Սուլթան Խմթիազ պատուանշանի ոսկի և արծաթ չքադրաՀները շնորհած է Նիքոլաքի փաշային։ Ն. Վսեմութիւն վաղն իրիկուն Մախսուսէի ճանչ շոգենաւով իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։ Նախորդ կուսակալ Քոսդաքի փաշա, ի ժամանել իւր յայորդին, անմիջապէս ճամբայ պիտի ելնէ մայրաքաղաքս դալու համար (*)։

Ճանչ շոգենաւը Նիքոլաքի փաշան կրէտէ տանելէ յետոյ Բրէվէզա պիտի երթայ և անտի հազար Առնաւուտներ պիտի փոխադրէ ի Կրէտէ։ Այս Առնաւուտներ ժանտարմա գրուելով կըզզուին այլ և այլ կողմերը պիտի զրկուին։

Կրէտէի ժողովուրդն հեռագրաւ շնորհակալութիւն յայտնելով Նիքոլաքի փաշայի ընտրութեան համար, այս առթիւ մխանգամ եւս կրկնած են իրենց հաւատարմութիւնն և երախտագիտութիւնն առ Վեհ. Սուլթան։ Կրէտէցիք նոյնպէս շնորհաւորած են իրենց նորընտիր կուսակալը։

ԲԱՄԱԶԱՆ

Շեէյխ-իւլ-Իսլամի Դրան կողմէ կարգեալ յատուկ պաշտօնեայը երէկ գիշեր չեն կրցած տեսնել լուսնոյ մահիկը, որով Բամազան ամիսը վաղը կը սկսի՝ ամբողջացած նկատուելով Շապան ամսոյ երեսուն օրը։

Այս առթիւ կառավարական պաշտօնատունը վաղը գոց չպիտի մնայ։

* * *

Մէկ մէկ ամսաթղթակ վճարուած է գաւառները գտնուող բոլոր զօրաց։ Վեհ. Սուլթան հրամայած է որ Բամազանի առթիւ զինուորաց ուտեստն ամեն տարուընէ աւելի կանոնաւոր լինի և հոգ տարուի զինուորաց հանգստութեան։

—Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Բամազանի մէջ կառավարական բոլոր պաշտօնատունք և դատարանք սովորական օրերու նման ամեն օր բաց պիտի մնան։

ԴԱՌԴԱՐՈՒՄՆ «Թ. ՀԱԶԻԹԱԴ»ի

Տպագրական Տեսչութիւնն անպայման կերպիւ գադարման դատապարտած է Թէրճիմանը Հաֆթէթար լրագիրն հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցին համեմատ։

«Տպագրական Տեսչութիւնը նկատելով որ Թէրճիմանը Հաֆթէթար լրագիրն հրատարակած է ստուգութիւնը կասկածելի համարուած լուր մը զոր գրբաքննիչ պաշտօնեան վերցուցած էր և նկատելով որ նոյն լրագրոյ այս ընթացք հակառակ է օրինաց և դատապարտելի, կը ծանուցանէ թէ Թէրճիմանը Հաֆթէթար այս օրէ սկսեալ առժամեայ դադարման դատապարտուած է եպարքոսական հրամանաւ։»

29 շապան 1305, 28 ապրիլ 1305

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

Թուրէ Կիմանայ թէ Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի (Լիֆէրէ Սանդըղը) տընօրէն անուանուած է Սիւպաի զատէ Սիւլէյման պէյ, փոխանակ Ֆրէնկեան Յակոբ էֆէնտիի։

ՊՐՈՒՍԱՑԻ ՆԱՀԱՆԳԸ

Պրուսայի կուսակալութեան համար կարգուելիք գերմանացի օգնականին պաշտօնավարութեան պայմանագիրը կնքուեցաւ և ճամբու ծախքը վճարուելով նորա Պոլսոյ ներկայացուցչին, յիշեալ պաշտօնատան հրաւիրուեցաւ մայրաքաղաքս գալ։

Գերմանացի օգնականը տարեկան 30,000 ֆրանքի թոշակ մը պիտի ստանայ և մայրաքաղաքս ժամանելուն Բ. Դրան կողմէ հրահանգներ պիտի տրուին նմա ի մասին բարենորոգման նոյն նահանգի մէջ գտնուած հանքաց, անտառաց, կամուրջներու, խճուղեաց և այլոց վարչութեան։ Գերմանացի պաշտօնեայն այս հրահանգներն ստանալէ անմիջապէս յետոյ իւր պաշտօնատեղին պիտի երթայ։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ - Եպարքոսին հետ։ Ռուսական և անգլիական դեսպանատնց առաջին թարգմանք եւս երէկ տեսակցեցան Ն. Բարձրութեան հետ ի Բ. Դուռն։

ՍԻՒԷՋԻ ԶՐԱՆՑԻՐ

Իբր երեք շաբաթ առաջ ծանուցուեցաւ թէ այն պատասխանագրով զոր Բ. Դուռն ուղղած էր Մոնդէպելլո կոմսի վերջին ծանուցագրոյն, Սիւէզի ջրանցքի խնդիրն այն վիճակին մէջ կը մնար յոր կը գտնուէր ապրիլ 5|17 էն առաջ, ըստ որում կայս. կառավարութիւնը կը պնդէ որ ջրանցքին հսկիչք միջազգային յանձնաժողովոյ նախագահութիւնն օսմ. պատուիրակին յանձնուի անն ժամանակ, ինչպէս նաեւ Բ. Դուռն անն ժամանակ կարենայ ջրանցքը գործածել ի պաշտպանութիւն կարմիր ծովու եղերաց վրայ իւր ունեցած ըստացուածաց։

Արդ, ֆրանսական և անգլիական կառավարութիւնը վերջապէս պատասխանելով Բ. Դրան այդ ծանուցագրոյն, յայտնած են թէ նախագահութեան մասին իրենց պահանջման վրայ կը պընդեն, սակայն տրամադիր են 10րդ յօդուածի մասին խնդրուած բարեփոխութեան համակերպիլ։ Հետեւաբար կը կարծուի որ այս խնդրոյն վրայ համաձայնութիւն կը գոյանայ ի մտոյ։

ՅՈՅՆ ՄԵՏՐԱՊՈԼԻՏՔ

Քասդորիայի և Սէրէզի յոյն մետրապոլիտաց խնդիրը կարգադրուելու վրայ է, կ'ըսէ Սրամպուլ։ Յայտնի է թէ այդ բարձրաստիճան եկեղեցականք մայրաքաղաքս բերուած են Բ. Դրան հրամանաւ։

Բերայի դեսպանական շրջանակաց մէջ կը կարծուի թէ յիշեալ մետրապոլիտք իրենց այժմեան թեմերը չպիտի դառնան այլ ևս, սակայն կայս. կառավարութիւնը պիտի հաւանի որ ուրիշ վիճակաց առաջնորդութեան կոչուին, Թուրքիոյ ուրիշ մէկ մասին մէջ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Նայէ Գրաֆ Բէրէի մէջ կը կարդանք.

Վերջին ժամանակներս շատ խօսուեցաւ ծրագրոյ մը վրայ որուն համեմատ՝ Սրաստոպոլը (վարչութիւն Աւստրիոյ պետական երկաթուղեաց) կը խորհի յանձն առնուլ արեւելեան երկաթուղեաց շահագործումն։ Անօգուտ չէ թերևս յիշել այն բազմաթիւ խընդիրները զորս ընկերութիւնը պարտի լուծել իւր նպատակին հասնելու համար, դիտել տալով հանդերձ որ եթէ իրապէս յայտնի ստանձնել Կ. Պոլսէն ի Բէշդա երկաթուղւոյ գծին շահագործումն, այս ձեռնարկ գոհութիւն պիտի պատճառէ ոչ միայն յԱւստրիա, այլ և համայն Եւրոպիոյ մէջ։ Սրաստոպոլը կընծայէ արդարեւ ամեն փափաքելի եղած երաշխաւորութիւններ կանոնաւոր և ապահով շահագործման մը համար, ինչպէս նաև այդ գիծը մինչզգալին հաղորդակցութեանց օգտին գործածելու համար։

Հետեւաբար ծրագիրն սքանչելի է, սակայն զայն գործադրելու համար բաղում դժուարութիւնք կան։ Նախ, Սրաստոպոլը ո՛ր և է հաղորդակցութիւն չունի օսմանեան գծերուն հետ. մինչեւ իսկ չկրնար միացման գիծ մը շինել առանց արտօնութեան հունդարկառավարութեան։ Ուստի, ծրագրին գործադրման առաջին պայմանն է Բէշդայի դաշնքին հետ համաձայնութիւն մը գոյացնել որուն համեմատ Բէշդա-Սէմլէնի գիծը վերոյիշեալ վարչութեան ձեռքը պիտի անցնի կա՛մ վարձակալութեամբ և կա՛մ ուրիշ ո՛ր և է կարգադրութեամբ։ Արդ, կրնայ լինիլ որ հունգար կառավարութիւնը ծանր պայմաններ դնէ այս բանիս համար. սակայն սկզբամբ ընդունելու է թէ հունգարիա չպիտի մերժէ իւր աջակցութիւնը նուիրել այսպիսի փոխանցման մը։ Եթէ այսպէս է, աւելորդ է քննել միւս խնդիրներն, ըստ որում ամենէն կարեւորագոյնն է այս և անոր լուծումն անհրաժեշտ։

Սրաստոպոլը չորս զանազան պետութեանց հետ գործ պիտի ունենայ։ Նախ հունգարիա, որուն վրայ խօսեցանք։ Ապա կուգայ Թուրքիա. անդ պէտք է բանակցիլ երկաթուղեաց միացման ընկերութեան հետ որոյ գրբաժատեարց խումբը կը կազմեն Օսմ. կայս. Պանքան, Աւստրիական երկրաց Պանքան, Բարիզու «Բոնդուառ տ'Էքոնոմ»ը և Պէրլինի «Պալիրօէտեր» գրբաժատունն։ Այս ընկերութիւն, ինչպէս յայտնի է, շինեց Թուրքեւսերպիական և Թուրքեւպուլկարական գծերն որոց առժամեայ շահագործման արտօնութիւն ստացաւ։ Սրաստոպոլը պարտի միանգամայն բանակցիլ արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան հետ որպէս զի ստանայ օսմ. գծերու շահագործման արտօնութիւնն և ընկերութեան բոլոր բաժնեթուղթերը գնէ։ Արդ նոյն իսկ այս բաժնեթղթոց գնոյն վրայ դժուարին բանակցութիւնք կատարել հարկ է, վասն զի պիտի ուզուի հաշւոյ մէջ առնուլ նաեւ 15 կամ 20 միլիոն ֆրանքը զոր Պ. տը Հիրշ վերջ ի վերջոյ պիտի վճարէ օսմ. կառավարութեան։ Սակայն այս երկտեան գործոյ մեծանց կատարումն յետոյ հարկ է Բ. Դրան հաւանութիւնն ստանալ, թէպէտ մենք կը խորհինք թէ Թուրքիոյ համար նշանակութիւն չունի թէ ո՛ր ընկերութիւնը պիտի շահագործէ իւր երկաթուղիները (*)։ Դալով Պուլկարիոյ՝ սա միայն յայտնի է թէ Սոֆիայի կառավարութիւնը կ'ուզէ ինքը իւր ձեռամբ շահագործել իւր երկաթուղիներն։ Անհնար է այժմէն գուշակել թէ աւստրիական երկաթուղեաց վարչութիւնը պիտի յաջողի՞ ետ կեցուցնել զայն իւր սոյն որոշումէն։ Վերջապէս կարգը կուգայ Սերպիոյ։ Այդ երկրին մէջ երկաթուղիք կը շահագործուին ձեռամբ ընկերութեան մը որ մենաշնորհի պայմանագիր ունի։ Եթէ Սրաստոպոլն ուզէ ինքն անոնել այդ ընկերութեան տեղ, պարտի գնել անոր բոլոր արժեթուղթերն, որոց թիւը կը հասնի 36,000ի, հարը 500ական ֆրանքէն։ Այս հակիրճ տեսութիւն ցոյց կուտայ թէ դիւրին չէ գործադրութիւնն յիշեալ հսկայ ծրագրոյն որ դրամատեարց երեւակայութիւնը բորբոքելու հանդամանքն ունի։»

Պ. ՏԸ ՀԻՐՇԻ ԽՆԴԻՐը

Պառոն տը Հիրշի խնդրոյն առթիւ կարգեալ իրաւարարաց ժողովը երէկ ի նիստ գումարեցաւ Պետական Խորհրդոյ պաշտօնատան մէջ և. վաղը դարձեալ պիտի գումարի։

Վաղուան նստին մէջ երկու կողման փաստաբանք իրաւարարաց պիտի ներկայացնեն իրենց պահանջումները պարունակող տեղեկագրերը։

Սէրվէր կ'իմանայ թէ երկու կողման իրաւարարաց և փաստաբանաց միջեւ համաձայնութիւն գոյացած է անհամաձայնութեան տեղի տուող չորս կէտերու վրայ։

ՈՂՈՂՄՈՒՆՔ Ի ԳԱԼԱՌՈ

Անցեալ շաբթու մէջ տեղացած անձրեւները բաւական վնասներ պատճառեր են Հալէպի, Տրապիզոնի, Սեբաստիոյ, Քարբերդի գաւառաց, Կիւմիշխանէի մէջ և Եփրատ գետին եղերաց վրայ։

Ի Սեբաստիա հարիւր տուն և մէկ քանի խանութներ կործաներ են։ Կիւմիշխանէի մէջ բարձր բլուր մը փլեր է։ Զուրերն ողողեր են Քարբերդի գաւառն ուր բաւական վնաս պատճառեր են։ Եփրատ գետն յորդեր և ողողեր է շրջակայ դիւղերը, սակայն գետին վրայ գտնուած նաւակներ յաջողեր են ազատել ողողեալ ժողովուրդն։ Այս բոլոր արկածից մէջ մարդու կորուստ չէ պատահած բարեբաղդաբար։

Վեհ. Սուլթանը տեղակալ-գընդապետի աստիճան շնորհեց կայս. պալատան նուագածուաց խումբի հաղարապետներէն Պէհչեատին պէյի։

—Թէպէտ լրագիրք ոմանք ծանուցած են թէ 2 միլիոն ոսկւոյ փոխառութեան պայմանագիրն երէկ պիտի կնքուէր, սակայն Թուրէ հերքելով զայդ կըսէ թէ այդ փոխառութեան վերաբերեալ գրութիւնը տակաւին քննութեան մէջ են։

— Ադրիանուպոլսոյ կուսակալութեան օգնականի պաշտօնը ջնջուած և առ այդ յատկացեալ ամսաթոշակն ելմտական գանձուն մնացած է։

—Կ'ըսուի թէ ամբասսանիչ ատենի գործերը պիտի յանձուին պատժական ճիւղին։

—Կայս. հրամանաւ Օտար Մամլոյ դիւանին անգլիական լեզուի թարգմանիչ անուանած է Մէհմէտ Բէֆիթ էֆէնտի, նախորդ օգնական քննչին կիպրոսի։

—Ոստիկանութեան նախարար Վսեմ. Բեամիլ պէյ կատարելապէս ապաքինած լինելով, իւր պաշտօնի գլուխն անցած է։

—Եւրոպիոյ լրագիրք զրոյց մը կը յիշեն, որուն ստուգութիւնը կասկածելի կը թուի, թէ մայրաքաղաքիս գերմանական դեսպան Պ. տը Բատոֆիճ Բարիզ պիտի փոխադրուի նոյն պաշտօնով։

—Քէօբրիլիքէն մինչեւ Մանասդիր երկաթուղւոյ մը շինութեան նախապատրաստութեամբք զբաղելու համար մի քանի մասնագէտ սպայք ճանբայ ելան երէկ մայրաքաղաքէս։

—Բերայի Ցունաց Սիլլոգոսն յառաջիկայ կիրակի հանդիսաւորապէս պիտի տօնէ իւր հաստատման 27րդ տարեդարձն, ընդ նախագահութեամբ Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքի։

—Օսմ. կայս. Պանքայի նախկին տնօրէն տը Բլօէք կոմսն այս օրերս մեռեր է Պրըդանիոյ մէջ, ի հասակի ութսուն մէկ ամաց։

—Եդեսիոյ կառավարիչ Թէվֆիք փաշա երէկ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորուեցաւ։ Նոյնպէս երէկ Մարսիլիոյ ճամբով Բարիզ ուղեւորուեցաւ Հանրային պարտուց վարչութեան տնօրէնի օգնական Պ. Ժիրօն։

—Երէկ ծանուցինք անգլիական դեսպանի դստեր՝ Օր. Հուպդի նշանախօսութիւնն չուտեական դեսպանատան գործակատար Պ. Քարլ Էմանիւէլ Ֆօն Կէյժէրի հետ։ Աւանդութիւնը պիտի կատարուի այն ժամանակ երբ չուէյտական նորընտիր դեսպան Պ. Բէօդէրլիօդ մայրաքաղաքս գայ և Պ. Կէյժէր ուրիշ պաշտօն մը ստանայ։ Շուէյտի արտաքին գործոց նախարարը շընորհաւորական հեռագիր մ'ուղղած է Լ. Պոլիս։

—Ադրիանուպոլսոյ տէֆթէրտար Խայրի էֆէնտի ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ։

Պրուսայի տէֆթէրտար Սալիհ պէյ, որ մայրաքաղաքս եկած է, իւր պաշտօնին վերաբերեալ ինչ ինչ հրահանգներ ստանալէ յետոյ կիրակի օրը Պրուսա պիտի վերադառնայ։

Սէլանիկի տէֆթէրտար Բաղրպ պէյ, որ նոյնպէս մայրաքաղաքս կը գտնուի, հարկ եղած հրահանգն ստացած է եւ կը պատրաստուի իւր պաշտօնատեղին ուղեւորուիլ։

ՄԵԾ ԼՈՒՐԸ

Վերջապէս, շատ կանուխ չէր։ Այժմ կը յուսանք որ խաղաղութիւնն հաստատուած տեսնենք ընտանեաց մէջ։ Ցորմ, հետ Սինկէրի գործարանը հարած է լ-ին կարի մեքենայն, մեր կանայք, մեր աղջկունք, մեր քոյրերն և մեր ազգականուհիք նոյն բարեմասնութիւնները պիտի ունենան յաչս մեր իրր աշխատասէրք, առանց ինչպս պատճառելու մեր ականջներուն՝ յառաջ բերելով հին կարի մեքենայներուն անախորժ աղմուկը։

Գոհութիւն ուրեմն առ Գործարանն Սինկէրի, որ արդէն յառաջդիմութիւնը կը տինուէ իւր բոլոր ձեւերուն ներքեւ։ Այս նորահնար մեքենային մէկ օրինակը տեսանք իւր Ղալաթիոյ մթերանոցին մէջ, Եիւքսէք Գալտըրըմ, թիւ 120, և ի Բերա, Կալաթա Սէրային դիմաց։ Կարի մեքենայն կ'անհետանայ սեղանին տակ, որ այսպէս ուրիշ բանի ալ կրնայ գործածուիլ։ Այս կերպիւ կարի մեքենայն կրնայ սրահին մէջ դրուիլ։

Գիտէ՞ք նաեւ թէ Սինկէրի գործարանը լոկ իրր վաճառական չգործեր, այլ նաեւ իւր մարդասիրական կողմերն ունի։ Հասկցած է թէ ամեն մարդ չկրնար մէկէն տալ կարի մեքենայի մը ամբողջ գինը։ Երկար ժամանակէ ի վեր, աշխարհիս այն ամեն երկրաց մէջ ուր մասնաճիւղեր ունի, Սինկէրի գործարանը չարքաշական վճարման կերպութիւն կ'ընծայէ։ Այսպէս է նաեւ մեր քաղաքին մէջ։ կարելի է գնել կարի մեքենայ մը առանց վճարելու, որովհետեւ մարդ ելթէ չարաթը քանի մը զրուշ միայն վճարէ, բան մը չզգար, և ժամանակ մը յետոյ, կը կարծուի թէ գործարանատէրը ձեզ մեքենայ մը նուիրած է, մինչդեռ պարզապէս զայն ստանալու միջոցները ցոյց տուած է ձեզ։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ այս օրէն սկսեալ ամեն օր, ժամ 10էն 3 1/2 (Ը. Ե.), կընայ Արեւելեան երկաթուղեաց յառաջիկայ վիճակահանութեան համար Բառոմէներ գնել Օսմ. կայսերական Պանքայէն ի Ղալաթիա։ 1532

ԹՈՒՐԲԵՐԷՆ ՆԱՄԱԿԱՆի

Գին 3 զրուշ

Սոյն գործ մայրաքաղաքիս բարձրագոյն վարժարանաց թուրքերէնի դասատու Աբրիկեան Միհրան էֆէնտիի երկասիրած ՄՈՒԽԹԱՍԱՐ ԿԻՒԼՏԷՆԹԷ անուն հանրածանօթ թուրքերէն նամակներին հայատառ արտասանութիւնը միանգամայն հայերէն թարգմանութիւնը լինելով, մասնաւորապէս կը յանձնարարեմք զայն ամեն անոնց որք կ'ուզեն ինքնօգնութեամբ ուսնիլ 1. թուրք ձեռագրի ընթերցանութիւն 2, թուրքերէնի ուղղագրութիւն 3. հարազատ թարգմանութիւն 4. պաշտօնական եւ ոչ պաշտօնական գրուածոց խմբագրութիւն։ 1720 1—3

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Պ.ալաթիա, 29 ապրիլ

ԸՆԹԱՑԵՐ ՓՈՒԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

ամսոյ 1ին դրամոյի վրայ (պանքայի)	.....	111 5/8
3 » » » (վճարելիք)	.....	111 1/4
» Յաղիզի » (պանքայի)	.....	22 70
» » » (վճարելիք)	.....	22 77 1/2

Օսմանեան Բօնսոլիտէ

	Դ.	Ակուն
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Ի.	Սերի Գ.	Կ. 15 31
Զօրաւոր գոցուելէն վերջը	»	» 15 31
Բերայի մէջ	»	» — —
Առաւաւտուն բացուելէն	»	» 15 33
Բարձրագոյն գին	»	» 15 33
Նուազագոյն »	»	» 15 33
Կէս օրին	»	» 15 32 1/2

ԻՍԹԵԳԱԶԸ ՏԱՒԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	Գ.	Կ. 36 4
Այս առաւօտ	»	36 4
Կէս օր	»	36 7

ԸՆԹԱՑԵՐ ԱՐՏԱՔԻՆ

Փոխառութիւն 1858)	Սերի	Գ.	Կ. 24 30
» 1862)			
» 1869)			
» 1863) B	»	»	14 25
» 1872)			
» 1865)			
» 1869) C	»	»	0. 15 32 1/2
» 1873)			

ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՆԵՐ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լ.	4 15
Քրէտիտ Ժէնէրալ	Օսմ. »	7 18
Պանք տը Փարիզ	»	6 28
Սօս. Շանտ է Վէսէօր	»	4 15
Թրամուէյ	»	» 410
ուսմէրի երկաթուղի	Ֆր.	41
Ոպպիկոսիօն տը Բրիտանիէ	»	—
Բասնեթուղթ Լաբրիսմի	»	129

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	դրամ.	...	100
20 ֆրանքոց	»	...	88 10
Անգլիական ոսկի	»	...	111 15
Բոլ. Խրէերիալ	»	...	90 35
Քրիմիոց	»	...	51 15
Ռուսական թղթադրամ	»	...	10 80
» արծաթի	»	...	73 30
Ֆիորին	»	...	— —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	...	108 10
Վենոց	»	...	103 20
Հինգնոց	»	...	103 10
Մէհմաչիք	»	...	101 20
Թասֆիէ	»	...	12

Ո՛չ երէկ եւ ո՛չ այսօր Հավասի գործակալութիւնն ո՛ր եւ է քաղաքական հեռագիր չհաղորդեց մեզ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Այսօր դրամական հեռագիր եւս չընստացանք, վասնզի երէկ Լատինաց Հաւատարման տօն լինելով, Եւրոպիոյ Սակարանք փակ էին։

ԳԱԼԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԵԴԵՍԻԱ, 2 ապրիլ

Նախընթաց թղթակցութեամբ խօսեցայ այն թշուառութեան մասին որ արդի թանկութեան և տնտեսական անկման առթիւ կը տիրէ այս կողմեր։ Իրաց վիճակն դեռ ևս բարւոքում մը չկրեց։ Թէև բարձրագոյն անձերէ մինչ կը շարունակեն ապագայ հնձոց արդիւնաւորութեան նպաստել, սակայն մարախէ սպառնացեալ ճնաւոր երկիւղն ցորենի գինը ո՛չ միայն ըստ առաջնոյն ամուր կը պահէ, այլ և վերջին շաբթուս մէջ զգալի կերպիւ նոր բարձրացման մ'ալ տեղի տուաւ։ Անգործութիւն, առեւտրոյ դադարումն վիճակ՝ մինչ անփոփոխ՝ նոյն կը մնան։ Աղքատաց արդէն կեցող տառապանքն երթալով կը սաստկանայ։ կարօտութիւնն ևս քան զեւս զգալի կ'ընէ գիւր չարիք։

Արդէն գրած ենք թէ Ազգ. Աղքատախնամ Հոգաբարձութիւնը կարող չլինիր գոհացնել անհամար կարօտեալց պէտքերը։ Քանի մ'օրէ ի վեր անօթութեամբ տառապող երկեսուն թշուառաց խումբ մը վերջերս ի զուր Հոգաբարձութեան դրասենեակը (որ գժբաղդաբար դատարկ արկղ մը միայն կը պարունակէր) պաշարելով թախանձագին հաց, ալիւր խնդրելէ յետոյ յուսահատաբար դիմեց ապա Ս. Մարգսի Վանքը, ուր կը գտնուի Գեր. Առաջնորդ սրբազանն, Նորին սրբազնութիւն կարեկցելով սոյն քաղցելոց բանակին, փութալով հրաման զրրկեց Ազգատաքնամ Հոգաբարձութեան, որ անմիջապէս փոխառութիւն մ'ընելով գրամական նպաստ բաշխէ կարօտելոց։ Գոհ ենք որ Նորին սրբազնութեան հրամանն ի նմին ժամու գործադրեցաւ։ բայց գժբաղդապէս աղքատք հանապազօրեայ օգնութեանց կը կարօտին, և Ազգ. որ և է արկղ՝ անկարող է օր ըստ օրէ նպաստ բաշխել բազմաթիւ կարօտելոց։

—Մէնէլիք դրամոց հրապարակին վրայ բազմաքանակ չշքաբերութենէն՝ Օսմ. վրան որ աստ միշտ կ'արժէ 118 1/2 զրուշ՝ 124ի, Անգլիական լիրան 130էն՝ 135ի և Ֆրանսական լիրան 103 1/2 էն 107 1/2ի բարձրացած են ամէն մ'իրեր։ Լիրաներու գնոց այս բարձրացումի մեծագոյն վնաս պատճառեց քաղաքիս մէջ եւրոպական ապրանաց սպառմամբ զբաղող ստուարաթիւ վաճառականաց, որք մանաւանդ Հալէպի առեւտրական տանց վճարելի ոսկեդրամ մեծաքանակ պարտքեր ունենալով առակին, այժմ ստիպուած են լիրան իւր արդի բարձր գնովն ստանալ իրենց նախկին պարտուց վճարման յատկացնելու համար։ Եւ այս պարագայի մէջ նոյն վաճառականք, ինչպէս վերեւ յիշուած դրամական գնոց փոփոխումէն կը հասկցուի՝ 100ին գրեթէ 3 կը տուժեն։ տարբերութիւն մը, որպ չարին խոկ (այն է 100ին 3) իրենք շահած չեն թերեւս իրենց առեւտրական գործառնութեանց մէջ։

Սնանկութիւններէ կը վախցուի, և այս առթիւ հրապարակին վրայ սրտայուզութիւնք անպակաս են։

ԳԷՈՐԳ ՈՍԿԵՐՉԵԱՆ

ՍԵԲԱՍՏԻԱ, 16 ապրիլ

Գաւառիս նորընտիր կուսակալ Սուրուրի փաշա 11 ապրիլ երկուշաբթի աստ ժամանեց և ստանձնեց զիւր պաշտօն։ Ժողովուրդն ընդունելութեան մեծ ցոյցեր ըրաւ ի պատիւ Ն. Վսեմութեան։ Ազգային Մայրվարժարանի սանուց կողմանէ մատուցուած գրաւոր բանախօսութիւնը Վսեմ. կուսակալին մասնաւոր ընդունելութեանն արժանացաւ։ 14 ապրիլ հինգշաբթի Վսեմ. Սուրուրի փաշայի պաշտօնը վաւերացնող կայսերական հրովարտակը կարդացուեցաւ կառավարական պաշտօնատանն առջեւ։

—Տեղւոյս Ռէժիի գործերը՝ տնօրէն Մեծ. Նաչիտ էֆէնտիի վարչական հաղուագիւտ տաղանդին շնորհիւ մեծ զարկ մը ստացած են։ հասոյթք զգալի և գոհացուցիչ առաւելութիւնն ցոյց տուած են։

ԱՌ ՆՈՒՐԱՆԻՍ

զի յաճախ հակադրութիւնն, հակապատկերն Արուեստին պայմաններէն մին է, եւ ցորչափ Վարժապետին աղջիկն իւր ամբողջութեամբ մեր առջեւ չունինք, իրաւացի չէ բնաւ հետեւցընել թէ կինն հրեշտակ է Վարժապետին աղջկան մէջ եւ վէպն «իրական» չէ. պիտի հուշակենք այդպէս՝ երբ իւր բոլոր կին-անձնաւորութիւններն հրեշտակաց դաս մը կազմեն. բայց միակ կին մը ներկայացած է մեզ դեռ (իբաց թողլով Աստղիկը)։

Հապճեպ դատողութիւնն այն թերութիւնն է յորմէ Տրամաբանութիւնը խստիւ կը պատուիրէ մեզ զգուշանալ։

Թողո՛ւնք որ միամիտ կին մը, որպէս նկարագրուած էր վարժապետին կինը, վկայ իւր ամուսնոյն հեռատոր-ական կամպէթիայական յաղթանակաց, անոր փառապակին, անոր աստուածացման՝ ինքնին իւր ամուսնոյն անմեռնիչ հիացողն ըլլալ կը տարուի, մանաւանդ որ սա յանուն, յանձնապաստան անձ մ'է կարենալ իշխելու իւր վրայ,—այդ կնոջ, Սուրբիկ հանըմի մը, նկարագրին գոյութիւնն ինքնին ճշմարտանման է բնութեան կարգին մէջ։

Պիտի հաւատամ թէ վարժապետին կինն իւր էրիկը պիտի կշտամբէ այն լպիրշ խօսքերով զոր կ'ուզէիք նորաբերանը դրուած տեսնել, բայց հաւասարապէս պիտի հաւատամ թէ Սուրբիկ հանըմը համբերատար, առաքինի կին մը կրնայ եղած ըլլալ. և այս՝ հակառակ ձեզ որ կը կարծէք թէ դրամ չը շահող վարժապետի մը կինը դիւր կը տրտնջայ, կը գանգատի դառնապէս, եթէ չը հաւհոյեր։

Թուի ինձ թէ մեզանցած էք ձեր սեռին դէմ, դնելով այդ «միշտ» բառն. որովհետեւ վարժապետն աղքատ է՝ իւր կինը պէտք է որ անհրաժեշտապէս առաքինութիւն ժայթքէ անոր դէմ.—ա՛հ, ոչ, ճիշդ չէ այդ. ի կիր արկանել ուզել ամեն կարգի իրաց սա՝ սկզբունքը թէ նոյն պատճառը նոյն արդիւնքը կ'արտադրէ դիւր՝ չարաչար գործածել է զայդ սկզբունք։

Ամեն տեղ և ամեն ժամանակաց մէջ եղած են միշտ և պիտի ըլլան անձնուրաց կիներ և անձնապաշտ կիներ, մեղապարտ կիներ և անմեղ կիներ։ Եթէ Դարուինաց Լիսէէր մ'ունենալիք, շատ կենդանի ապացոյցներ պիտի ունենայինք մեր հայ կանանց վրայ յայտնի մասին։

Ենթադրել, պիտի ըսէի պնդել, թէ Սրբուհի հանըմ պարտի անվրէպ հայհոյել իւր ամուսնոյն, թերանալ է այն յարգանաց մէջ զոր կը սիրէք պարծիլ իրականութեան, ճշմարտութեան։

Ճշմարտութիւն չէ հաւատալ թէ ամեն կին հրեշ է, ճշմարտութիւն չէ կարծել թէ ամեն կին հրեշտակ է. իրականութեան դէմ մեղանչել է այդ. զգուշանանք ծայրայեղութենէ։ Կարդացի՞ք Զօլայի Լա Թէռն ուր բարեմիտ գիւղացիք սատանաներու համակ լեգէոն մը կը ձեւացնեն...—բարեբաղդաբար ոչ։

Եւ միթէ, Նուրանիա, դուք ձեր վերայ չէ՞ք հաստատեր ի՞նչ որ ըսի. կը նշաւակէք և կ'ապանէք ձեր սեռի յոռի բարքերը. կին մ'էք դուք և անոնքան անկեղծ, մինչ յաճախ ա՛նքան կեղծ են կիներն աւա՜ղ։

Այս բացատրութենէս յետոյ, զոր տուի ամենանկեղծ սրտով, ներեցէք ինձ (զի կը ճանչնամ զձեզ) ձեր փափկիկ ու ընքոյշ ձեռքը սեղմել որով Վարժապետին աղջկան երիտասարդ հեղինակին թեթեւ ապտակներ տալ ուզելու անիրաւութիւնն ունեցաք։

ԴԻՄԱԿ

Բերա, 27 ապրիլ

ԿԱՒԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մշէ, իւր Ներքին լրոց բաժնին մէջ Երեւանէն հաղորդուած հետեւեալ լուրն հրատարակելէ յետոյ, իւր նոյն աւուր թերթին խմբագրականաւ կը պարզէ իւր տեսութիւններն այս մասին.

Երեւանից մեզ գրում են. «Այստեղի ժողովրդի մէջ խօսակցութեան նիւթ է դարձել այն լուրը, որ իբր թէ չուտով վիճակահանութեամբ Երեւանի նահանգի ազգաբնակութեան եօթ տունից մի տուն պէտք է գաղթեցնեն դէպի Անդրկասպեան նոր նուաճած երկիրները, այն տեղի ազգաբնակութիւնը բազմացնելու համար։» Այդ հրէշաւոր լուրի հերքմանը մենք նուիրում ենք մեր այսօրվայ առաջնորդողը։

* * *

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԷՋ ՏԱՐԱԾՎԱԾ ՍՈՒՏ ԼՈՒՐԵՐԸ ԵՒ ՆՈՅՆԻՆՔԸ ՊԱՐԱՏԱՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Երբ որ ժողովրդի մէջ տարածվում են սուտ և զնասակար լուրեր, որոնք խանգարում են թէ իրան ժողովրդի անդորրութիւնը և թէ զնասում են կառավարվածների և կառավարողների փոխադարձ խաղաղ սովորական յարաբերութիւններին,— այն ժամանակ թէ ժողովուրդը և թէ վարչութիւնը հասկանում են թէ որքան օգտաւէտ հաստատութիւն է հանդիսանալը, որ այդ տեսակ դիպուածներում կարող է և պէտք է հերքի տարածվող սուտ լուրերը, հանդգնացնէ յուզված մտքերը և վերականգնեցնէ ճշմարտութիւնը։ Այդ տեսակ դիպուածներում աւելի քան որ և է հանգամանքներում սկսում ենք հասկնալ թէ որքան մեծ ոյժ է մամուլը, թէ ժողովրդի մէջ հաղարներով տարածվող թերթը անմիջապէս մուտք ունենալով ժողովրդի բոլոր դասակարգերի մէջ, աւելի հեշտութեամբ կարողանում է համոզել, հանգստացնել, բացատրել, քան թէ այդ կարելի է անել որ և է ուրիշ ճանապարհով։

Նորերումս լուր էր տարածվել Թիֆլիսի արհեստաւորների մէջ, որ այդ դասակարգի վրա գրվելու են նոր հարկեր։ Մենք հերքեցինք այդ լուրը և հանգստացրինք մեր արհեստաւորների յուզված մտքերը։

Այժմ լուր ենք ստանում Երեւանից, որ և տպում ենք ներկայ համարի ներքին լուրերի բաժնում, իբր թէ դիտաւորութիւն կայ Երեւանի նահանգի ազգաբնակութեան եօթ տունից մի տուն վիճակահանութեամբ գաղթեցնել դէպի Անդրկասպեան նոր նուաճած երկիրները։

Այդ տեսակ անիրաւագործելի, հրէշաւոր, պետութեան բոլոր օրէնքներին հակառակ մտքերը կարող են տարածել միմիայն այն մարդիկ, որոնք երեւի մի որ և է շահ ունեն ամբոխը յուզելու և գրգռելու։

Ռուսաց պետական օրէնքներով ոչ ոքին չէ կարելի բռնի կերպով գաղթեցնել մի նահանգից դէպի միւս նահանգը, գաղթականութիւնը միայն այն ժամանակ տեղի է ունենում, երբ մարդիկ իրանք ցանկութիւն են յայտնում գաղթել։

Գաղթեցնելը մի տեղից միւս տեղ կարող է պատահել միմիայն դատարանի վճռով, երբ անհատը, կամ մի քանի անհատներ որ և է յանցանք են գործել։

Ուրեմն ի՞նչ օրէնքի հիման վրա կարող էր կառավարութիւնը, այն էլ վիճակահանութեամբ, գաղթեցնել պետութեան մի նահանգից դէպի մի այլ նահանգ ազգաբնակութեան եօթ տունից մի տուն։

Պարզ է, որ այդ տեսակ լուրերը տարածվում են ժողովրդի մէջ չարամիտ մարդկանց ձեռքով, որոնք որ և է շահ ունեն գրգռել, յուզել ժողովուրդը և սառնութիւն գցել կառավարվածների և կառավարողների մէջ։

Իսկ մամուլի պարտաւորութիւնն է առաջն առնել այդ տեսակ հրէշաւոր լուրերի տարածմանը, հերքելով նրանց ստուգութիւնը, որով լրագրութիւնը անշուշտ ծառայութիւն է մատուցանում թէ ժողովրդին և թէ տէրութեանը։

(Մշէ) Գ. Ա.

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԲՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՔ

Թողլով պահ մը օտար երկրաց հանքային գործերը, ներկայիս կը հրաւիրեմ ազնիւ ընթերցողաց ուշադրութիւնն այն երկրին վերայ յորում կը բնակինք, որ զմեզ կը շրջապատէ, որ ամեն տեսակէտով աւելի հետաքրքրական երեւոյթ մը կ'ընծայէ մեզ. Թուրքիա, ոչինչ նուազ հարուստ բնութեամբ, կ'ոյժի նոյնպէս գրաւել երեւմտեան աշխարհի ուշադրութիւն։ Նորանոր ձեռնարկութիւնք կը ցուցնեն թէ արդարև երկիրը չէ զարի չահեկանութենէ։ Իւր առատ և ընդարձակ հանքերն, որք հին ատեններէ ի վեր երեւան եկած են և հետզհետէ կուգան՝ կը յայտնեն թէ կրնան մեծ շահ արտադրել եթէ գիտութեան ընձեռած դիւրութիւններն ի կիր արկուին, եթէ լըրջաբար ուշադրութեան առնուին։ Հարկ չէ ըսել թէ յիրաւի արդէն այս խնդիր գրաւած է պաշտօնական ակնոց ուշադրութիւնն և, ըստ կարելւոյն, թէ՛ Պետութեան և թէ ժողովրդոց օգտակար լինելու միջոցներն խորհուած և գործադրութիւն։ Թէև, ըստ այս վերնագրոյն, կատարեալ տեղեկութիւն մը տալու համար Թուրքիոյ հանքաց վրայ, հարկ անհրաժեշտ է երկար ուսումնասիրութեանց, հարկ է երկիրն երկրաբանօրէն հետազօտել և աչքը գնել հանքային ո՛և իցէ ապրիւր, կը խոստովանիմ թէ մեծ արժանիք պէտք է այս տեսակ գործի մը համար, բայց դիմելով պաշտօնական և անպաշտօն աղբիւրներու ընտրանաց կը փորձեմ ծանօթացնել ատ կարեւորագոյնքն Թուրքիոյ հանքաց։ Ապագայ անձնական զննութիւնք չպիտի արգիլեն անշուշտ, կը յուսամ, գոհացնել զիս այս փափաքը և հասարակութեան հետաքրքրութիւնն։

Որպէսզի ամենիս ընթերցողք կարենան ճիշդ գաղափար մը կազմել Թուրքիոյ հին ժամանակներէ մինչեւ հիմա կատարուած հանքային գործոց վրայ, յարմար դասեցի պատմական տեսութիւն մը ընել այլ և այլ դարուց հանքարանական արհեստին ստացած կարեւորութեան վրայ, ժամանիլ ընելով միանդամայն այն արգելքներն որոց բաղխեցաւ այս արհեստն։

Ա.

Հին ազգաց պատմութիւնն եւ հնագիտական խուզարկութիւնք կը հաստատեն թէ շատ հին ժամանակներէ ի վեր՝ ժողովուրդք երկաթ, պղինձ, արծաթ, ոսկի... հանելով երկրէն կը գործածէին իրենց պիտոյից, կը շինէին չէնքեր, զրահներ զարդեր եւ կամ կարասիներ.... Հրապարակի վրայ գտնուած հնութիւնք կը ցուցնեն թէ դրամ կոխելու արհեստն ի վաղ ժամանակաց ծանօթ էր հին ազգաց։ Գերբաւոր և անգիր աւանդութիւնք կը պատմեն թէ ասկից գրեթէ 3500 տարի առաջ Փիւնիկեցիք գնալով մինչեւ Բրիտանական կղզիներն այլ եւ այլ հանքեր, մանաւանդ ոսկի, արծաթ, երկաթ, մեծ քանակութեամբ փոխադրած են իրենց հայրենիքն։ կը պատմուի թէ այս անվեհեր ուղեւորքն հին դարուց անգրագիտքն—աւելի յաւաղ տանելով իրենց ուղեւորութիւնքն մինչեւ Մեծն Բրիտանիոյ խորերն թափանցեցին եւ այնքան առատ արծաթ գտան որ, փոխանակ երկաթի սկսան արծաթով պատել իրենց նաւուց յատակն, իսկ իրենց տանց մէջ գտնուած արծաթին քանակութիւնը չափ չունէր։ Նոյնպէս կարթագոնացիք, պատերազմց եւ այլ պատճառաւ սկսան անդադար յածիլ Միջերկրականի եւ Աբշիպելագոսի ծովուց մէջ։ Ժողովրդոց բարքն ու սովորութիւնքն ուսումնասիրելու նպատակաւ Հոմոմը և Հելլէնը սկսան շրջիլ յեգիպտոս և այլուր։ Հռովմէական հրզօր պետութիւնն կը գործածէր արդէն մեծ քանակութեամբ ոսկի եւ արծաթ քաղաքային եւ զինուորական գործոց համար։ Այս ատեններն յորում շարունակ պատերազմց պատճառաւ մետաղաց պէտքն առաւել քան երբէք զգալի եղած էին՝ սկսան խուզարկուիլ եւ երեւան ելան Էկրոմոնտի, Թաքսոսի եւ Թրակիոյ մէջ գտնուած հանքերն եւ, ըստ իրենց կարողութեան և ներելոյ միջոցի, փոխադրելով իրենց հայրենիքն զտեցին եւ գործածեցին առանին, պատերազմական եւ վաճառականական պիտոյից։

Այս ժամանակի մէջ հանքաշահագործական արհեստն սկսաւ յառաջանալ, մանաւանդ երկաթն սկսաւ հրաւոլիք գործել, զի մարդիկ կատաղաբար կը յարձակէին զիրար սպանելու։ Հռովմ աստուածային կը կոչէր այն զրահներն զոր կը կրէին Աբելլէս և այլ քաջեր.... Հետզհետէ նոր հանքեր, որպէս են Լօրիւմի[1], Թաքսոսի[2], Թիմոլոսի[3], Արկադրոյ[4], Արկատոյ[5] և Քալիսի[6]... գտնուեցան որք թէեւ հարուստ էին, բայց մարդիկ, զտելու և հալեցնելու արհեստին անտեղեակ, չէին կարող այնքան շահեկան ընել որքան այսօր, չնորհիւ արհեստին զարգացման, կը շահագործուին։

Հին դարուց մէջ հանքաց շահագործումն, բաղդատմամբ մեր ժամանակի, աւելի շահեկան էր։ Մարդիկ, ի հարկէ ստիպեալ, եռանդեամբ կ'աշխատէին ո՛և իցէ հանք մը գտնելու։ Նուազութեան պատճառաւ, հանքաց արժէքն ալ խիստ բարձր էր հակառակ արտադրութեան ծախուց որք խիստ չնչին էին։ Գործաւորք ընդհանրապէս գերիներ ըլլալով կամ բոլորովին ձրի կ'աշխատէին և կամ թէ խիստ ստորին բան մը կ'ստանային օրական վարձք։ կը պատմուի թէ Դիմոսթենէսի ժամանակ Լօրիւմի հանքաց մէջ աշխատող գործաւորին օրականն էր 10 լէրթա այսինքն գրեթէ 20 փարայ։

Բաղում դարեր այսպէս նախնական վիճակի մէջ մնալ յետոյ հանքարանական արհեստն սկսաւ գիտութեանց կարգը դասուիլ և այսօր մի գիտաւոր ճիւղը կը կազմէ։ Այս դարուս մէջ աւելի գործնական ձեւ մը առաւ շնորհիւ գիտնոց հետազօտութեանց և ընկերութիւնք իրենց հզօր աջակցութիւնը նուիրած են ըստ արժանւոյն շահագործելու երկրիս բնական հարստութիւններն։

Յառաջ քան զայս վիճակ, պէտք է յաւելուլ թէ այլ և այլ արշաւանք յեւրոպա ալեգէք եղան ժամանակէս շատ յառաջ հասնելու այսօրեայ բարձրութեան և ծաւալման, որպէս Գոթացւոց, Հոնաց, Ավարաց... ադեստալի արշաւանքներն։

Օսմանեան Ասիոյ և Եւրոպիոյ մէջ գտնուած հանքերն, Օսմ. Պետութեան անցնելէն յետոյ, թէեւ ըստ հնոյն չեն շահագործուած, բայց այսուհանդերձ բոլորովին անխնամ չեն թողուած։ Մերթ ընդ մերթ բարձր ջնքեր եղած են լաւ պահելու և շահագործելու։ Որպէս զի պէտք եղած կերպիւ շահուին, կայս. կառավարութիւնն արտօնած է անհատից և ընկերութեանց շահագործել այդ հանքերն, պայմանաւ զի Տէրութեան գանձուն տան ամէն տարի արտադրեալ հանածոյներէն մասը։ Անոնք որք այս պայմանաւ ձեռնարկէին շահագործել՝ ազատ կը լինէին կառավարական ամէն տեսակ տուրքերէ եւ կայսերական հզօր պաշտպանութեան կարժանային։

Ըստ վաղմի տեղեկութեանց, այս ընթացք կարճատեւ եղաւ։ Կառավարութիւնն ինքն սկսաւ շահագործել մի քանի կարեւոր հանքերն, ինչպէս Պուլկար-տաղի, Ագկանայի, Կիւմիւշ-Հաճի-քէօյի, Կիւմիւշհանէի հանքերը. ժամանակ անցնելով եւ յուսացեալ արդիւնքը չարտադրուելով՝ յարմար դատուեցաւ, աւելի որոշ եւ նպաստաւոր հիման մը վերայ, յանձնել դարձեալ անհատից եւ ընկերութեանց։ Այս հասուն եւ շահաւոր գաղափարն սկսաւ գործադրուիլ 1873էն վերջն եւ այսօր բացի վերոյիշեալ հանքերէն որոց մի մեծ մասն արդէն ընկերութեանց յանձնուած կամ յանձնուելու վրայ են, ուրիշ բազմաթիւ հանքեր առաւել կամ նուազ կարեւոր, կը շահագործուին այժմ ստանալ մենաշորհ, ըստ նոր կանոնագրոյ (*), 50—90 տարուց տեւողութեամբ։ Մենաշնորհեալք պարտին գործադրել նոր կանոնագրոյն բոլոր տրամադրութիւններն որք, ի մէջ այլոց, կը կայանան գետնին տարածութեան եւ հանքաց տեսակին վերայ։ Ըստ այսմ, մէն մի ձերիպի—Հէքդառ=10000 քառակ մէտր—համար բէսմը մուգարբէր (որոշեալ տուրք) անուամբ պարտին վճարել 40 փարայ, իսկ ըստ տեսակաց հանքաց, 5—10, 10—20 առ հարիւր բուսսէմը՝ նիսպէյէ — համեմատական տուրք—դահեկան։ Աւելի մանրամասնութեանց փափագողք կրնան ստանալ կանոնագրէն որ 10 դահեկանի կը ծախուի հանքաց վարչութեան հաշուակալութեան սենեակն։ Յառաջիկային պիտի խօսիմ այս հանքաց մեծ մասին վերայ։ Ընթերցողք այսպէս պիտի ծանօթանան այս երկրի հանքաց որք շահու կարեւոր աղբիւրներ են յաչս օտարաց, պիտի տեսնեն թէ արդարեւ Թուրքիա կարծուածէն շատ աւելի հարուստ է հանքերով եւ ընդարմակ անտառներով—այս վերջնոյն վերայ գրել այլոց գործն է—։ Մէն մի հանքաց տեսակն, աստիճանն առ հարիւր, վայրն եւ հողին բնութիւնը, նիւթ պիտի լինին յաջորդ յօդուածոց։

Մ. Ս. ԵԿԵՆԵԱՆ

Հանդիպան—Եր[illegible]

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑ-ԱԶԳԱՑԻՆ

Ի պէտս նախակրթական վարժարանաց

Վաւերացեալ Յագ. Կեդր. Վարչութեան խառն ժողովոյ։— Բ. տպագրութիւն բարեփոխեալ և յաւելեալ։

Ցիշեալ պատմութիւնը, զոր երկասիրած է Մխաս Գափամնեան էֆէնտի, կը բաղկանայ 246 էջերէ եւ ձօն առ Վսեմ. Ասպետն և Ասպետուհին Ջուանդ, վկայութիւն, Նախապան, սահման հայ—ազգային պատմութեան, պարտիք ազգասիրաց, պատմութեան հոգին, բաժանումնք ազգային հարստութեանց, եւ ստորաբաժանմունք նոցա, պատմութիւն հայոց աշխարհի, վերջին դէպքեր, Մահ Նեբսէս պատրիարքի, Ազգային բարերաց եւ մնամնաւոր վարժարանք։

Այս գործը պարզ ոճով եւ դիւրաւոյց եղանակաւ պատրաստուած է, զորմէ կը վկայեն ձեռնհասք։

Գինը 4 զրուշ է,

Կեդրոնատեղին է Մէրզման փողոց 57 թիւ. Մարգարեան գրատուն։

1712 2—3

Ս. Զ Դ

ՍՏԵՓԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ՑՈՎՍԵՓԵԱՆ

60 Համիտիյէ ճատտէսի ի Պահճէ գարու Զեռնարկած է Եւրոպական ձայնագրութեան վերածելու օսմանեան ընտրելագոյն եղանակներն։

Այս անգամ ի լոյս կ'ընծայէ հետեւեալներն որք կը կազմեն հայկական չարը.

Թ. 1. Բէյրէթ Նէհմէտեան
ՕՍՄԱՆ ՊԷՅ

Թ. 2. Բէյրէթ Սեմոյլ Նէհմէտեան
ԵՈՒՍՈՒՖ ՓԱՇԱՅԻ

Թ. 3. Շարֆէլ Նէհմէտեան սոսոլ ոֆոսի
ԱՐԻՖ ՊԷՅ

Թ. 4. Շարֆէլ Հէյրաղ սոսոլ ոֆոսի
ԼԵՒՈՆ ԷՖ. ԽԱՆՇԵԱՆԻ

Կը վաճառուին միմիայն յիշեալ վաճառատան մէջ,

60 Համիտիյէ ճատտէսի ի Պահճէ գարու։ 1717 2—6

ՄՈՒԽԹԱՍԱՐ ԿԻՒԼՏԷՊԷ

Գին 100 փարա

Ցոյցնեաց

ՄԻՀՐԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ԱԲԻԿԵԱՆ

Կը պարունակէ Թուրք ձեռագրիւ գրուած այլ եւ այլ տարտիլ, ֆոխանոպէրէ, ընկլոպէրէ, պոյանոպէրէ, ֆոխանորդոպէրէ, էյմանոպէրէ, ոդէրոպէրէ, դարհանորդոպէրէ, հէոպէրէ, բարեկամական եւ վաճառականական նամակներ, պարտանագիր և հաշուէներ։ Ընտիր կազմ եւ տպագրութիւն։ հինգ հատէ աւելի առնողներուն հարիւրին 25 զեղչ։

1707 2—2

ՈՍԿԻ՞ ԹԷ ՈՍԿԵՊԱՏ

Ճարտար արհեստագէտ մը ի Ֆրանսա յաջողած է նոր գրութեամբ մը 18 տարի ոսկի պատել ժամացոյցի շղթաներու վրայ, որով ԱՊԱՀՈՎԱՊԷՍ կարելի է զանոնք 10-15 տարի իբր ոսկի շղթայ գործածել։ Սոյն շղթաներուն ձեւերն բազմազան և յոյժ ճաշակաւոր են և կը ծախուին ի Պոլիս ժամագործ Սէրվանեան էֆ.ի մօտ ի Մահմուտ փաշա թիւ 244։ 1557 12—13

ՏՕՔԹԷՕՐ ԶՕՀՐԱՊ

Բժիշկ Շերլիի գաղղիական Լա-Բէ հիւանդանոցին, փաղեմի ներքին բժիշկ Լիսնի եւ Սէնդ Էդիէնի հիւանդանոցաց (ի Գաղղիա), թղթակից անդամ Լիսնի բժշկական ազգային ընկերութեան, մասնագէտ Ականջի, Կոկորդի եւ Քթի հիւանդութիւններուն եւ էլեկտրական դարմանաց, այցելութիւնք կ'ընդունի առաւօտեան (ժամ 10էն 1) իւր մասնն որ ի մեծ փողոց Բանկալիի թիւ 73, կէս օրէն վերջ ի Սգամալոլ Պահճէ գարու Մէրկամէթճեան դեղարանն 18։ 1518 29—40

(*) Մինչեւ հիմայ հանքաց գործերն գծոյ եւ տրամադրող միայն երեք կանոնագիրք 1842, 1869 եւ 1887 ին հրատարակուած են, որք մեծաւ մասամբ ժամանակին համեմատ եւրոպական ազգաց հանքային վարչութեանց կանոնագրոյն վերայ ձուլուած են։ 1887 ի կանոնագիրն առաւելութիւններ ունի առաջիններուն վերայ եւ ամեն տեսակ դիւրութիւն ընծայելէ յետոյ ձեռնարկուաց, մարդասանօրէն կը բացատրէ հանքաց տեսակներն, պաշտօնական ձեւակերպութիւններն, ապագայի մէջ լինելիք դժուարութիւններն . . . եւ հրամարտակ ստանալու դիւրութիւնն ու ծախքն։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՎԻԿՏՈՐ ՀԻՒԳՈ

ԹՇՈՒԱՌՆԵՐ

(Դ. Տպագրութիւն պատկերազարդ)

Թարգմանիչ ԳՐԻԳՈՐ ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
Հրատարակիչ ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Թշուառներու 5րդ հատորն ի լոյս ընծայելու առթիւ, պարտ կը համարինք ծանուցանել մեր Ազնիւ Բաժանորդաց թէ՝ մնացեալ հինգ հատորներն եւս հետզհետէ պիտի հրատարակուին, և պիտի ջանանք որչափ կարելի է՝ շուտով ամբողջացնել։

Մեր Մեծապատիւ Բաժանորդք, եթէ տեղեկացած լինին թէ՝ «Թշուառներ»ու բաժանորդաց թիւն երբէք երեսունէն աւելի չէ՝ եղած, և թէ սոյն բաժանորդաց կէսն աւելին միայն 5 հատորի բաժնեգին վճարած են, չպիտի մեղադրեն զմեզ անուշտ հրատարակութիւնն այսչափ երկար ժամանակ յետաձգելուս համար, և պիտի խնդրեն մեր անձնականութենին աւելի հարուածէն՝ եթէ գիտնային թէ՝ ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻՒՐԻ աւելի խոստում տուողներէ միայն ԵՐԵՍՈՒՆՆՆ բարեհաճեցան ստորագրուիլ, եւ թէ՝ անձնական վասով այժմ պարտաւորեալ ենք կատարել մեր խոստումն։

10 հատորի բաժանորդագրութեան գինն է 100 դահեկան, 5 հատորը միայն 50 զրուշ։ Մէն մի հատորը 14 դահեկան։

Կառանելիք ստանալ ուզողք, պարտին թղթատարութեան ծախքն՝ ամբողջին համար 20 դահեկան վճարել։

Բաժանորդ գրուել փափաքողք՝ պէտք է գիմեն հրատարակչին տպագրատունը, Կ. Պոլիս, Էսկի Զապ թիւէ ճատտէսի, թիւ 63, և Համբարձն գլուխ, ջրավանառ Պոդոս աղայի խանումը։

Տպագրիչ եւ Հրատարակիչ
ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

1716

ՏՕՔԹԷՕՐ ՀԻՍԼՄԱՆ

Վկայեալ Պերլինի բժշկական համալսարանէն։

Ամեն օր կէս օրէն յետոյ եւրոպական ժամը 1 էն 3 հիւանդ կը դարմանէ իւր բնակարանին մէջ ի Բերա Գումբարաճը Եօգուշու թիւ 70։ 1559 23—25

ՏՕՔԹՈՐ ԱՍԼԱՆ

ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ԵՒ ԱԳԼԵԱՅ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Խորհրդակցութիւնք ամեն օր

Ժամ 5 էն 10

428, Մեծ փողոց Բերայի

Ռուսական դեսպանատան դիմաց

1550 25—40

ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆՔ, ԹԱՆՁՔ

ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Անպատճառ կը բուժին քանի մը օրուան մէջ Աբէրլի Դեղահատներով։

Աբէրլի դեղահատներն այսօր ճանչցուած են գերազանց դարման մը ընդդէմ լուծողութեանց, փորկծութեան, թանչքի, արիւներթութեանց և այլն։

Աբէրլի դեղահատներն ընդունուած են նշանաւոր բժիշկներէ և շատ հիւանդանոցներու մէջ։

Աբէրլի դեղահատներուն Ֆոսֆոն յանձնուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիային և Թուրքիոյ քաղաքային բժշկական խորհրդին. այս վերջինն արտօնած է Պ. Աբէրլի այդ դեղահատները պատրաստելու և վաճառելու իրաւունքը։

Տուփին գինն է 2·25 ֆրանք (10 զրուշ)։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Դեղարան Վիլիթ, Ղալաթիա, Եիւքսէք Գալաբրըմ, 68։ 1551 19—26

Զերմակէս կը յանձնարարենք մեր ընթերցողաց գործածել Հէնրի Միւռաի Օշարակն, բուժելու համար իրենց ջղային հիւանդութիւնները, գլխու պատոյտները, քընատութիւնները, ջղային ցնցումներն ևն։

Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամեն դեղատանց մէջ։ Կեդրոնատեղին է Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Ղալաթիա մեծ փողոց։ 776

ԻԼԱՆ

ՇԵՀՐ ԷՄԱՆԷԹԻ

Թօքթաշ պիմարխանէսինէ պուլուման մեճանին իլէ խատէմէ իչիւն իւչ եիւզ տէօրթ սենէսինէ մահսուսէն պիլ միւնագասա չէրթիթը մուալեէնէսի վէ նիւմունէսի վէճճիլ միւպայեասընա լիւզում կէօրիւնէն մէկպուսաթ վէ էչեան սայիրէնին գարարը գաթիսի կէլեճէք մայիսին օնունճը սալը կիւնիւ վերիլեճէկկինտէն, իթթայա թաւիպ օլանլարը եէվմը մէզբիւրէ գասար քէֆիլլերի իլէ պէրապէր Շեհր Էմանէթի մէճլիսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

27 Նիսան 304 1483

ԻԼԱՆ

ՊԱՂԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Պէյգօղ տապաղխանէսի իչուն միւպայեա օլունանաղ ալթը պին գէյէ պալդ եաղընը պէշէր գէյէլի ճէտիտի իւչ զրուշա թաւիպի էօհէսէնտէ օլուպ մայիսը բուսմինի իւչինճի կիւնինէ գասար պէշէր կիւն միւնագասը իճբա օլունարաղ մէգբիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վերիլեճէկկինտէն իթթասընա վէ տէօրտինճի կիւնի եիւզտէ պէշ թէնղիլինէ թաւիպ օլանլարը մագամը սէրասկէրի լեվազիմաթը ումումիպէ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

28 Նիսան 1888 1759

Նօ. 47 1—3

ՊԱՐԷԶԻԼԻՈՅ ՄԵԾ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

MAREO LOTERIA PERNAMBOUCO

Պաշտօնական վիճակահանութիւն

1888 Մարտ 8ի ի Ռիօ Եանէյրօ

Հետեւեալ թիւերը շահած են

Թ. Միլրէյս(*) Թ. Միլրէյս Թ. Միլրէյս

15611	300000	62060	50000	9597	20000	
2319	10000	22228	10000	56289	10000	

5000 Միլրէյս չահող թիւերը.

3617	13610	13612	13536	20876
30423	32042	34091	40816	53102
63118	67214.			

2000 Միլրէյս չահող թիւերը

3387	11009	12438	12725	13836
15203	21448	27769	31768	35990
42133	50202	57717	58527	62059
62061	66321.			

1000 Միլրէյս չահող թիւերը

225	1608	2219	2358	2936
3055	8427	9596	9598	11257
11614	13307	18126	18130	18721
20341	23216	23297	25539	31061
37895	41948	46032	47808	49771
50546	51493	53389	57594	58197
59622	59671	60265	62535	63107
63265	63339	66499.		

500 Միլրէյս չահող թիւերը

544	1007	3923	6500	7123
10042	20107	12162	13076	15098
18879	22463	22956	24855	24907
24926	25057	26545	27426	31284
31546	34064	34523	35594	37799
39370	40220	40740	42688	43137
43995	44711	44954	46877	50035
50759	51005	53201	54629	56791
58147	58790	58862	61155	61749
62598	62440	63171	646[illegible]5	64821

200 Միլրէյս չահող թիւերը

826	1512	3954	5326	6427
7851	8011	9580	10002	11752
14567	15441	15487	17665	18268
19527	20617	20779	21001	22068
25527	25782	26091	26138	26142
26969	28408	29426	30421	30933
31582	33001	34080	34301	35133
35143	35440	35568	36505	36524
40249	43056	43532	45468	46595
49487	50052	50582	51682	51715
51845	52395	52529	52710	52944
54178	54442	54537	54562	55421
58180	58562	58614	59014	59499
61555	61590	62272	62454	62599
62959	64158	64647	65194	65517
65503	66746	68157	69501	69591

100 Միլրէյս չահող թիւերը

1826	2188	3119	3140	3466
4439	4811	5221	5440	5769
6111	6314	7087	7850	8222
8512	9404	10105	10148	10212
10498	10616	12300	12538	14025
14275	14420	14479	15194	15201
15262	15516	16399	16327	17659
19260	20844	21715	21996	22074
22217	22540	22696	22709	23091
23524	23459	24101	24197	24949
25012	25475	27508	29255	29524
29491	30152	30605	30651	31105
31483	31980	32177	32200	32415
32449	32484	33055	33222	33507
33780	34057	35825	35975	36491
36937	37065	37151	39253	39788
40

ԲԵՐԵԳԻՆԱՅԻ ԴԵՐԵՎՈՒՆ ԲԵԿԱՎՈՐ ԿՈՂՄԱՅԻՆ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ—ՇԱՀԱՊԱՀ ԱՅԼ ԵՎ ԱՅԼ ԲԱՆԱՎԱՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

Ս. ՍՈԼՈՄՈՆ ԵՎ Ա. ՍՈԼՈՄՈՆ

Ս. ՍՈԼՈՄՈՆ ՓԱՓԱՂԱՓԱԿ—ՇԱՀԱՊԱՀ

ՍՈՒՐԱՏ ի 1 ՄԱՅԻՍ (Ս. Տ.) 1888, ՀԱՅԵՐԷ ՅՈՒՍԻՍ ԱՇՈՒՆԻՆԵՐԻՆ

Ս. ՍՈԼՈՄՈՆ ՓԱՓԱՂԱՓԱԿ—ՇԱՀԱՊԱՀ

ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԵՐԻ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Ամսաթիվ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46
Ամսաթիվ	Հրկնշ.
Ս. Պետրոս	45	17	7	45	18	6	16	49	10	11	10	37	11	10	13	38	40	32	34	36	38	40	42	44	46
Գարեգին	58	36	7	54	8	26	6	50	19	10	20	46	11	19	11	47	1	29	2	17	2	50	3	46	4	14	4	47	5	16	5	49	6	18	6	44	7	27	8	31
Գրիգոր	27	30	7	58	—	8	54	9	23	10	24	10	50	11	28	11	54	2	2	30	3	3	3	39	4	27	5	29	6	2	6	31	—	7	15	7	44	8	17	8	47
Ստեփան	36	7	38	8	1	8	31	8	57	9	26	10	—	10	27	11	26	11	54	1	23	2	53	3	20	3	52	4	20	5	6	5	34	7	7	7	47	8	15	—	—

Ամսաթիվ Հրկնշ. — Ս. Պետրոս — Գարեգին — Գրիգոր — Ստեփան

Ամսաթիվ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
Ամսաթիվ	Հրկնշ.
Ս. Պետրոս	6	16	6	49	7	17	7	45	8	15	8	41	9	10	10	11	10	37	11	10	11	38	12	7	12	50	13	46	14	47	15	16	15	49	16	18	16	44	17	27	17	31	—	—	—
Գարեգին	6	27	6	58	7	26	7	54	8	26	8	50	9	19	9	50	10	46	11	19	11	47	12	20	12	55	13	28	14	23	14	56	15	25	15	58	16	31	17	40	—	—	—	—	—	—
Գրիգոր	6	52	7	27	7	58	—	8	28	9	23	10	24	10	50	11	28	11	54	2	2	30	3	3	3	39	4	27	5	29	6	2	6	31	—	7	15	7	44	—	—	—	—	—	—
Ստեփան	7	7	7	38	8	1	8	31	8	57	9	26	10	—	10	27	11	26	11	54	1	23	2	53	3	20	3	52	4	20	5	6	5	34	7	7	7	47	8	15	—	—	—	—	—	—

Ամսաթիվ Հրկնշ. — Ս. Պետրոս — Գարեգին — Գրիգոր — Ստեփան

ՓԱՓԱՂԱՓԱԿ—ՇԱՀԱՊԱՀ Ի. ՏԱՍՆԵՐՈՐ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Ամսաթիվ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
Ամսաթիվ	Հրկնշ.
Ս. Ղազար	6	41	7	14	7	45	8	12	8	39	9	4	9	38	10	11	10	43	11	12	11	42	12	14	12	45	13	16	13	47	14	45	15	20	15	54	16	27	17	7	17	38	—	—	—
Մարտիրոս	6	53	7	21	7	49	8	18	8	45	9	14	9	48	10	15	10	47	11	14	11	42	12	14	12	45	13	16	13	47	14	45	15	20	15	54	16	27	17	7	17	38	—	—	—
Գրիգոր	6	47	7	17	7	43	8	12	8	39	9	8	9	42	10	9	10	43	11	9	11	36	12	4	12	44	13	10	13	46	14	44	15	17	15	53	16	26	17	7	17	38	—	—	—
Ստեփան	7	7	7	38	8	1	8	31	8	57	9	26	10	—	10	27	11	26	11	54	1	23	2	53	3	20	3	52	4	20	5	6	5	34	7	7	7	47	8	15	—	—	—	—	—

Ամսաթիվ Հրկնշ. — Ս. Ղազար — Մարտիրոս — Գրիգոր — Ստեփան

ՓԱՓԱՂԱՓԱԿ—ՇԱՀԱՊԱՀ Կ. ՓՈԼՈՒ

ՓՈԽԱՆՑՄԱՆ ԿԱՆՈՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Ամսաթիվ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
Ամսաթիվ	Հրկնշ.
Ս. Ղազար	6	16	6	49	7	17	7	45	8	15	8	41	9	10	10	11	10	37	11	10	11	38	12	7	12	50	13	46	14	47	15	16	15	49	16	18	16	44	17	27	17	31	—	—	—
Գարեգին	6	27	6	58	7	26	7	54	8	26	8	50	9	19	9	50	10	46	11	19	11	47	12	20	12	55	13	28	14	23	14	56	15	25	15	58	16	31	17	40	—	—	—	—	—
Գրիգոր	6	52	7	27	7	58	—	8	28	9	23	10	24	10	50	11	28	11	54	2	2	30	3	3	3	39	4	27	5	29	6	2	6	31	—	7	15	7	44	—	—	—	—	—
Ստեփան	7	7	7	38	8	1	8	31	8	57	9	26	10	—	10	27	11	26	11	54	1	23	2	53	3	20	3	52	4	20	5	6	5	34	7	7	7	47	8	15	—	—	—	—	—

Ամսաթիվ Հրկնշ. — Ս. Ղազար — Գարեգին — Գրիգոր — Ստեփան